

Veac nou

ORGAN AL CONSILIULUI GENERAL A.R.L.U.S.

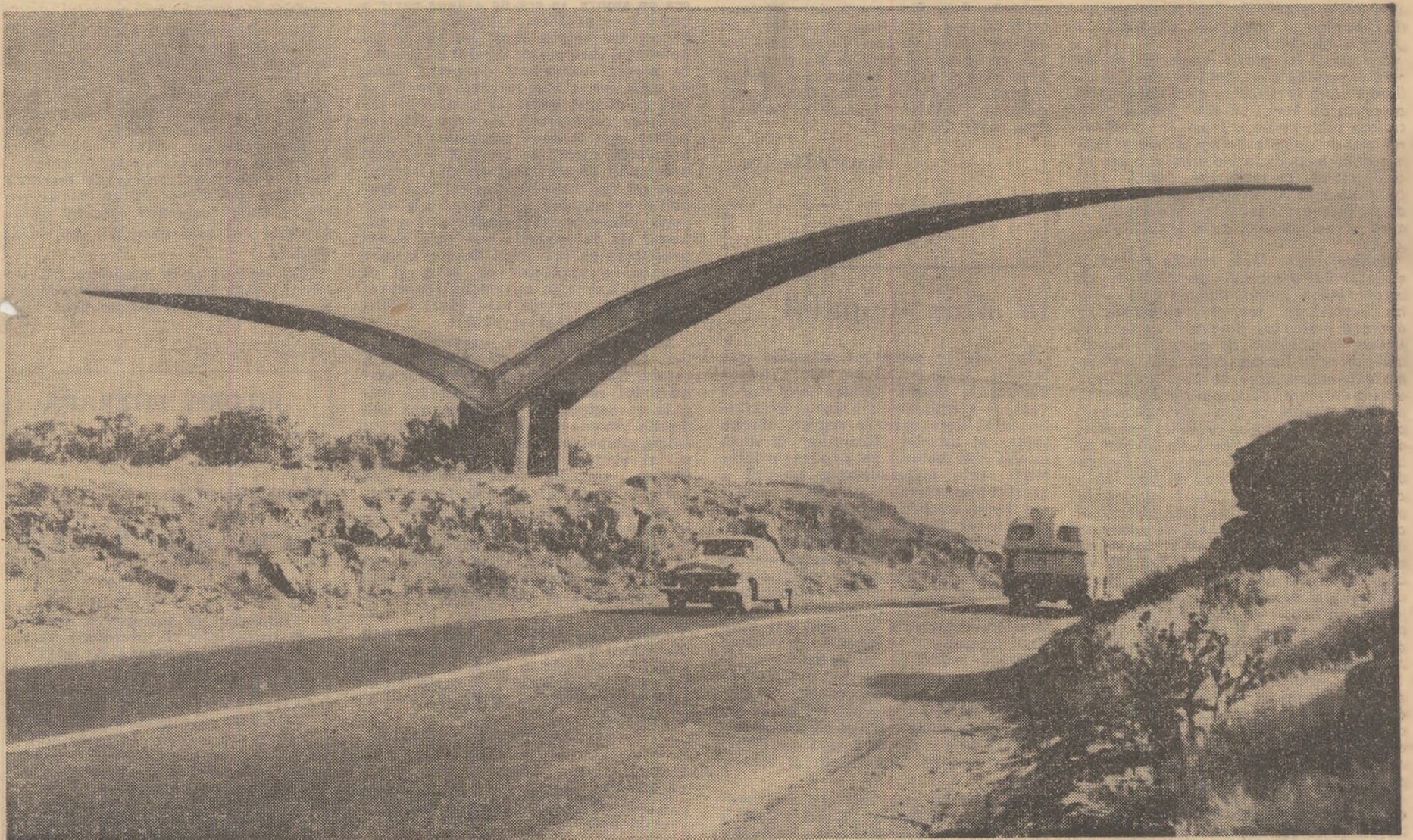
Biblioteca Municipality C.
SALA DE LECTURA

Un fluture...

...și o rîndunică

Surprins într-o poză grațioasă de fotografiil L. Porter și V. Velikjanin

Dăltuită în grantt, uriașa pasăre străjuiește șoseaua care duce de la Erevan spre frumosul lac alpin Sevan

Foto : A. Blohnia

DIN SUMAR:

Purificarea conștiinței automobilelor ● Farfuriile zburătoare: înaintea deznodămîntului? ● Cosmosul ne ajută să ne descoperim ● A fost aflat elixirul vieții? ● De la „nervul artificial“ la autotratementul schizofreniei ● „Plasma“: aburul veacului XX ● Virtuțile legumelor și fructelor ● Pagina de umor.

ANUL XXIV

36

(1225)

6 septembrie 1968

12 pagini,

1 leu

E. Los

Stăpinul pădurii virgine (Linogravură)

POVESTIRE DOCUMENTARĂ

Lel Natalovici Durov — californianul

Era glasul lui, puternic, de bas, răsunând peste întinderile Expoziției realizărilor economiei naționale a U.R.S.S.: „Ma-mă, Ma-mă!”

Era glasul lui, glasul eroului și partenerului meu de circ, ființă careia îi însuflasem viață în urmă cu cinci ani, pentru ca acum ea însăși să și-o dăruie fără cruțare artei noastre. Eroul și partenerul meu de arenă e un leu de mare, care n-a atins încă vârsta maturității, o morsa californiană cu nume rus: Lel. A fost botezată așa la Moscova, în casa mea de pe Bulevardul Lenin, unde am adus-o, mică și neajutorată, de la Grădina zoologică.

Sufletul unei ființe marine și-a găsit adăpost într-o locuință obișnuită de pe uscat. Uneori nu-mi ajungea ziua pentru rezolvarea tuturor problemelor ce apăreau mereu pe parcursul creșterii ei. Marea, întruchipată de această morsa, îmi ridica, în fiecare clipă, alte probleme enigmatice, greu de descifrat. Leul acesta de mare, de numai trei săptămâni, nu voia să mănince decât lapte de morsa, pe care mi-l procura, cu multă greutate, oceanologul Klumov. Eu l-am învățat să înoate. La primele încercări, a înghițit destulă apă în cada mea de baie. Pare caraghios, un leu de mare într-o cadă moscovită! Dar așa s-a întâmplat. Uneori, eram total descurajată de educarea lui Lel, cu comportamentul și caracterul lui de neînțeles. În plus, Lel era adesea bolnav. Uneori mi se părea că nu mai e nici o speranță. Mă cuprindea descurajarea, din nou și din nou eforturi, eforturi, eforturi... Șaizeci și nouă de turuncule pe trușorului-i tirav. Distrofie și avitaminoză.

Dar a venit și ziua când Lel a început să reacționeze la mediul înconjurător, după care a început să crească normal, dar nu și fără unele curiozități. Era evident că își modelase locuința mea după imaginația lui: cada însemna marea, pervazul ferestrei — plaja, dușul — ploaia, eu — mama, iar toți ceilalți membri ai familiei mele, ce se jertfeau și ei pentru educarea lui Lel, erau penitru el lei de mare.

Dar când se juca l Trebuia să adun toată mobila din cameră. Când a văzut pentru prima oară niște buline verzi era să se întâmple o nenorocire. Apoi mi-a făcut cactusul fărime. Mai târziu, printre tovarășii lui de joacă au apărut copiii din curtea noastră și de la Palatul Pionierilor. A devenit sociabil, poznaș, dar curtenitor. Într-o zi copiii i-au făcut cadou un acvarium cu peștișori de aur. Până atunci nu mai văzuse pești, dar a sesizat că acvariumul e plin cu apă, și-a muiat labele în apă și a început să se joace. Când unul din pești a căzut jos, Lel s-a speriat și s-a ascuns într-un colț. De abia după trei luni i s-a deșteptat instinctul de animal de mare, a început să urmărească babușca din acvariu și apoi să o și vîneze.

Lel s-a făcut mare. Patul de copil nu-l mai încăpea, iar baia îi devenise mică. Acum, însă, se pricepea la câte ceva... Cereea de mîncare, se pedepsea sau se lăuda singur, se bătea caraghios pe burta cu labele. Începuse să se joace cu mingea. În sfîrșit, debutantul a ieșit în arena circului.

Așa s-a născut noul meu număr. Nu voiam să merg pe drumuri bătute... Mi-am adus aminte de tradițiile familiei mele de circari. Într-adevăr, bunicii mei, chiar în perioada de apogeu a gloriei

lor, nu lucraseră cu un mare număr de animale. Arta lor consta în altceva: artificiozitate unică era însoțită de cuvîntul cel mai nimerit. M-am hotărît: voi lucra numai cu animale marine. Îl crescusem prea greu pe Lel și îmi era prea scumpă și prea atrăgătoare taina veșnică, ascunsă în sufletul animalelor marine, spre a mai da înapoi...

Natalia Durova

VITRINA

În albia timpului

Într-adevăr, proza lui Aitmatov este într-un fel o proză de adio (*), aflată undeva la granița dintre contururile vagi ale vremii care s-a dus și palpabilul unui timp care se scurge. Marele succes al nuvelei „Geamilia” (a doua nuvelă din volum) se explică, printre altele, prin materializarea estetică a acestui imponderabil. De fapt, Aitmatov s-a făcut celebru tocmai prin această poveste de dragoste, simplă și tristă, narată într-o atmosferă de basm oriental, în care referirile contemporane nu făceau decât să faciliteze credibilul unei mișcări sufletești aproape elementare. Subiectul este atît de sumar, incit evident nu reprezintă cu mult mai mult decît un pretext — Geamilia, o nevastă tină de soldat plecat pe front, se îndrăgostește de un alt soldat rănit, reîntors în sat. Evident, cei doi părăsesc locurile natale. Toate acestea se petrec sub ochii cumnatului Geamiliei, un băiat care abia a trecut pragul copilăriei, de fapt marele îndrăgostit al acestei nuvele.

Povestea nu este însă nici a Geamiliei, nici a soldatului și nici măcar a povestitorului, povestea este a tabloului pictat cu mulți ani mai târziu de eroul nuvelei, tablou care surprinde tocmai momentul în care cei doi sint gata să se piardă dincolo de linia orizontului.

— Numai tu mă înțelegi!
Desen de N. Șkarban

Într-un fel, deci, „Geamilia” este o dezmembrare a acestui tablou, o ștergere a contururilor personajelor, o transformare a lor din siluete în umbre, altfel spus nuvela reprezintă oarecum geneza unui cîntec.

Cum se întâmplă de multe ori, o lucrare de succes a unui scriitor, mai ales dacă succesul se conjugă și cu autenticitatea lui lansare, îi pune pentru multă vreme în umbră toate celelalte lucrări. Pentru foarte mulți Aitmatov nu este decît autorul „Geamiliei”, deși în volumul de care ne ocupăm el este mai curînd autorul celeilalte nuvele — „Adio, floare galbenă”. Și în acest caz este vorba de o amintire, dar de data aceasta amintirea nu mai este un tablou vivanț, ci o existență, existența calului Gulsari și a lui Tanabai, primul și ultimul său stăpîn.

Ceea ce în „Geamilia” nu este decît cadru exotic, în care se desfășoară un sentiment, aici reprezintă un moment de confruntare dramatică între om și propria sa existență. „Adio, floare galbenă”, este mult mai construită, mai riguros construită, decît „Geamilia”, deși aparent nu este vorba decît de înlănțuirea anarhică a diverselor episoade. Tentația orientală pentru ornamental și simbolic, care în „Geamilia” are o valoare de sine stătătoare, devine aici un discret instrument de investigație lucidă și detașată. Tanabai, ca și calul său Gulsari, a trăit o existență spontană, fascinantă și iresponsabilă, ca o erupție vulcanică. Nuvela nu este decît sorocul acestei erupții — Tanabai și Gulsari se întorc acasă, bătrîni și obosiți. Acesta va fi ultimul drum al calului și unul din ultimele drumuri ale omului. În prima parte a nuvelei, ca și în „Geamilia”, tenta predominantă este cea de amurg, în cea de a doua parte a nuvelei — noaptea, o noapte populată de un om bătrîn, lîngă un cal la fel de bătrîn, care moare încetul cu încetul. În această atmosferă de punct final, de unde nu se mai întoarce nimeni, se iese cu migală orientală o întreagă canava de retrospecții. De fapt, totul se reduce cam la două momente: al unei nedreptăți făcute de Tanabai și al unei nedreptăți făcute lui Tanabai. Dar lucrul cel mai interesant și cel mai dramatic al nuvelei nu-l constituie cele două momente, ci pregătirea lor, întregul șir de episoade care culminează neașteptat cu cele două drame, la care Tanabai a participat ca autor și ca victimă. Există în nuvelă un sentiment al dreptății supreme care aduce echilibrul final, tragic și ireversibil.

Mai aflăm aici două prezențe simbolice, de mare frumusețe. Prima este a calului Gulsari, din care momentul castrării lui, ca un act de răzbuțare stupidă și nedreaptă, constituie una din marile reușite ale nuvelei. Cel de al doilea simbol îl constituie Kulubai, vărul și victima tragică a lui Tanabai. Despre tragedia lui Kulubai se vorbește destul de puțin (a fost pe nedrept deschiaburit și trimis în Siberia, iar autorul moral al acestui act este Tanabai). Dar aproape la fiecare impas al lui Tanabai figura lui Kulubai își face loc în conștiința lui ca singurul reazim posibil și ratat o dată pentru totdeauna.

„Adio, floare galbenă” este povestea despărțirii unui om de propria sa existență, o meditație în fond, dar o meditație prelungită dincolo de paginile nuvelei și de existența lui Tanabai și a lui Gulsari.

Leonida Teodorescu

*) Cinghiz Aitmatov: „Adio, floare galbenă”. Editura pentru literatură universală, 1967.

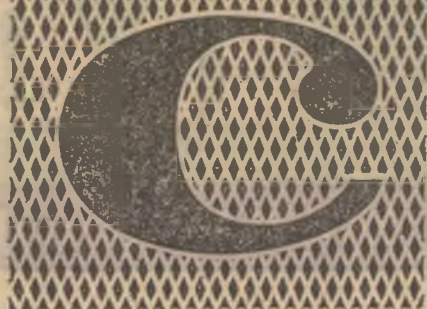
EDITORIALE

G. Apollinaire:

„Poeme”

Cu prilejul apariției primei culegeri de versuri din lirica lui Apollinaire (în traducerea lui Mihail Kudinov), criticul sovietic M. Vaksmaher a publicat în revista „Oeuvres et Opinions” (Nr. 115, iulie 1968) o recenzie din care reproducem mai jos câteva pasaje: „S-a scurs aproape jumătate de secol de la moartea lui Guillaume Apollinaire și versurile sale au cucerit un loc trainic în poezia franceză, s-au inserat în tradiția națională și au devenit hrana de fiecare zi a mai multor generații de cititori. Dar controversele din jurul numelui său nu s-au stins totuși și pasiunile nu încetează să ardă. Ce poet umitor de viu este acest clasic al secolului XX, acest monument

cartea

al nașterii poeziei timpurilor moderne!

Dualitatea caracteristică, amestecul de clasicism și de tinerețe eternă care a făcut din el un „monument” și un poet contemporan, e perfect exprimată în această primă ediție Guillaume Apollinaire în limba rusă, carte mult așteptată. După mulți ani de tăcere, întreruptă uneori de judecăți nedrepte și incompetente, după câteva articole ce au început, în sfîrșit, să apară în ultimii ani și după câteva traduceri fragmentare, cititorul sovietic se poate acum familiariza cu arta poetului.

Volumul, publicat de editura „Nauka”, este, după părerea mea, o reușită. Selecția e bună. Volumul cuprinde tot sau aproape tot ce-i mai prețios, mai viu și mai interesant din moștenirea poetică a lui Apollinaire, începînd cu poeziile extrase din Bestiari, Alcools, Vitam impendere amoris, Calligrammes și pînă la unele poeme publicate post-mortem. S-a ținut seama de recentele corectări de texte, întreprinse în patria poetului, corectări care își găsesc expresia cea mai completă în ediția Pléiade.

Mai adăugăm, în incheiere, că volumul a fost tipărit în 115 000 exemplare, care s-au epuizat instantaneu.”

ISTORIE LITERARĂ

Manuscrise
din secolele XII-XIX

Depozitul de manuscrise vechi al Institutului de literatură rusă de pe lîngă Academia de Științe a U.R.S.S. adăpostește peste patru mii de manuscrise din veacurile XII—XIX: cronici și letopisețe, abecedare și calendare, jurnalele intime ale unor personalități, scrisori ale unor țărani, rețete pentru fabricarea vopselelor și cernelurilor etc.

Printre unicate se numără și un manuscris al protopopului Avvakum, autorul celebrei „Vieți”. Manuscrisul este extrem de interesant prin faptul că este singurul exemplar ajuns pînă la noi cu un desen datorat vestitului adversar al reformei bisericii ruse.

Legată în piele de ren, lucrarea are 372 de pagini. Ea a fost donată de curînd Depozitului de manuscrise de către I.N. Zavoiko, un bun cunoscător al cărții ruse vechi și un pasionat colecționar de manuscrise rare.

Desenul lui Avvakum se află pe prima pagină a lucrării și înfățișează cercul terestru. Pe acest cerc sint înșirați cei mai mari păcătoși, care nu-și au locul pe Pămînt. Cine sint ei? Patriarhii Nikon, Makari și Paisi, mitropolitul Iakim și arhiepiscopul Illarion. Portretele lor sint foarte asemănătoare, lucru care nu e întimplător. Avvakum i-a apropiat astfel pentru a dovedi greșeala lor comună (aceea de a fi fost printre reformatorii bisericii ruse).

Ca și lucrarea, desenul este datat 1673—1674.

CE SE DISCUTĂ

Farfuriile zburătoare: înaintea deznodământului?

Luna aceasta urmează a fi date publicității concluziile raportului comisiei Condon. Se știe că profesorul Edward Condon, fost președinte al Asociației americane pentru progresul științei și fost director al Biroului național de standarde din S.U.A. — așadar o personalitate științifică de prim rang — a fost însărcinat de guvernul american să cerceteze toate datele cunoscute până acum și să formuleze o opinie autorizată asupra existenței sau inexistenței așa numitelor Obiecte zburătoare neidentificate. Deși, evident, conținutul raportului nu este încă cunoscut, printre specialiștii universității din Colorado — unde funcționează profesorul Condon — prevalează de pe acum părerea că nu sînt deloc de așteptat revelații spectaculoase.

Ne apropiem, așadar, de sfîrșitul unei controverse care, de aproape douăzeci de ani, pasionează cercuri foarte largi? E adevărat că atât în S.U.A., cit și în U.P.S.S. există oameni de știință care cred că O.Z.N.-urile merită cel puțin să fie ținute sub observație, dar marea majoritate a savanților care s-au interesat de „farfuriile zburătoare” converg se pare totuși în a considera că e vorba de fenomene naturale. Pentru a-și argumenta poziția, unii caută explicații raționale la fenomenele observate, alții atacă însuși fondul problemei pentru a dovedi că e cu neputință să primim vizite din alte lumi.

Intr-adevăr, numai în măsura în care studiul serios — așa cum nu s-au făcut încă pînă acum — ar pune în evidență manifestări ce nu ar putea fi atribuite unor fenomene naturale, s-ar putea emite, și încă cu toată prudența, alte ipoteze. Dar, după cît se pare, n-am ajuns încă acolo. „În momentul de față, scrie astronomul american Carl Sagan — coautor împreună cu astrofizicianul sovietic Șklovski al unei lucrări despre viața inteligentă în Univers — nu există nici un indiciu că s-ar putea face vreo legătură între aparițiile de farfuriile zburătoare și o eventuală viață extraterestră”.

Oricum, pînă la sfîrșitul acestei luni se va ști probabil mai mult decît pînă acum despre O.Z.N.-uri, dacă nu cumva se va vădi că pînă și această denumire e improprie.

Gh. Markov

LA ORDINEA ZILEI

Purificarea conștiinței automobilelor

Igieniștii obișnuiesc să spună că conștiința motoarelor de automobil este apăsată de mai bine de jumătate din reziduurile chimice nocive împrăștiate în atmosferă. S-a calculat că în aer n-ar trebui să existe mai mult de un miligram de oxid de carbon pe metrul cub. Dar încă acum un deceniu această cifră

„Și atunci, orășenii vor respira în voie

a fost depășită (la Londra, de 350 de ori). Acesta a fost, afirmă chiar o seamă de specialiști, motivul pentru care în ultimii ani cancerul pulmonar a ocupat locul al doilea între tumorile maligne. Numeroși medici îl pun pe seama fumului, alții însă, cel puțin la fel de numeroși, susțin că el s-ar datora substanțelor cancerigene conținute în gazele împrăștiate de țevile de eșapament ale automobilelor.

În momentul cînd începe să-l cuprindă îngrijorarea pentru starea sănătății sale, fumătorul care are o voință puternică poate renunța definitiv la tutun. Sau dacă nu este pregătit suficient pentru această soluție radicală, recurge la un compromis, adoptînd jigăriile cu filtru. Omenirea nu poate renunța, însă, la automobile, care sînt un mijloc de transport nu numai comod, ci și absolut necesar. Iată de ce trebuia să se găsească și în această direcție cel puțin un compromis. În U.R.S.S., a fost inițiat un laborator pentru problema catalizatorilor și a energiei automobilelor și tractoarelor. Activitatea laboratorului este canalizată îndeosebi spre crearea unor neutralizatoare care să fie pentru motoarele de automobil ceea ce sînt filtrele pentru jigări. Primele modele au și fost realizate.

Prof. I. Varșavski, directorul laboratorului amintit, a declarat unui ziarist că în clipa de față există în U.R.S.S. — evident deocamdată ca unicat — tipuri de neutralizatoare pentru toate motoarele de automobil de construcție sovietică. Aceste aparate, de dimensiuni mici, au fost montate pe mai multe mașini și sînt verificate sub toate aspectele.

Mai rămîn, însă, autocamioanele și tractoarele care, spre deosebire de automobile, au motoare Diesel. Pentru acestea din urmă, se ia în considerare posibilitatea creării unui neutralizator lichid, întrucît cele amintite mai înainte nu sînt eficiente pentru motoarele Diesel.

PROBLEME ȘI SOLUȚII

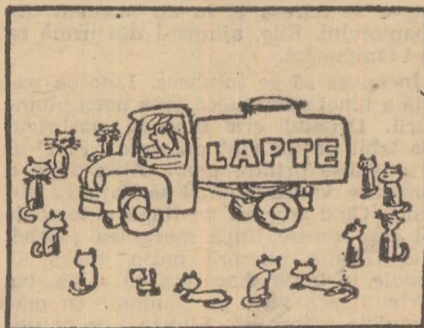
Apa, materie primă

Apa este pentru multe întreprinderi o materie primă prețioasă. Ea învîrte turbinele centralelor hidroelectrice, ajută la fabricarea oțelurilor și țesăturilor, la producția cauciucului și la prepararea produselor alimentare etc. Pentru industria radioelectronică apa trebuie să fie de o puritate ideală. Obținerea unei astfel de ape este studiată în multe laboratoare din lume. Printre ele și laboratoarele Institutului de cromatografie din Voronej.

Cromatografia este o metodă fizico-chimică de separare și analiză a unui număr foarte mare de compuși organici și anorganici. Ea constă în separarea componentelor unui amestec de substanțe dizolvate, prin trecerea lor printr-o coloană constituită dintr-o substanță solidă (caolin, silicagel, rășini, celuloză, amidon etc.), care funcționează ca adsorbant, schimbător de ioni sau suport. La Institutul din Voronej a fost creată pentru purificarea apei o instalație industrială pe bază de rășini schimbătoare de ioni. Pe adresa lui sosesc fără încetare, cu trenul sau cu avionul, canistre cu apă din toate colțurile Uniunii Sovietice: Celeabinsk, Omsk, Riga, Tașkent, Saratov, Kursk, Petrozavodsk, Vladivostok etc. Colectivul de chimiști analizează apa, îi determină culoarea, transparența, duritatea, alcalinitatea, aciditatea etc., pentru a clarifica posibilitățile de obținere a apei ideal pure din probele primite. Dacă găsesc astfel de posibilități, cercetătorii Institutului recomandă întreprinderilor care le-au trimis probele să introducă în producție instalația construită de ei.

Alte instalații proiectate de Institut se împart, după serviciile pe care le aduc, în trei categorii: pentru obținerea apei desalinizate, pentru reducerea durității apei salmastre, pentru purificarea produselor alimentare. Primul model de reactor industrial pentru limpezirea siropurilor de zahăr, construit de colaboratorii Institutului, va începe să funcționeze curînd la o fabrică din Tula. Săptămînile trecute a început elaborarea unei instalații pentru extragerea cromului din apele industriale și redarea acestora producției în stare purificată. Căci se știe că cromul este un dușman de temut pentru tot ce e viu. Pătruns în apă el nimicește flora, fauna, microorganismele.

Laboratorul de electrodiализă urmărește desalinizarea apelor salmastre și sărate. În unele orașe, ca Leningradul și Kuibîșevul, un litru de apă arteziană conține pînă la 5 grame de sare. Aceste ape nu pot fi folosite în industrie. Laboratorul amintit a realizat o instalație care le purifică cu o viteză de trei metri cubi pe oră.

Fără cuvinte
Desen de V. Tilman și V. Velkov

PERSPECTIVE

Institutul deșerturilor

Ofensiva împotriva deșerturilor, îndeosebi împotriva teribilelor nisipuri negre din Turkmenia, a început de cîteva decenii, așa că pînă în zilele noastre în Uniunea Sovietică au putut fi smulse vitregiei naturii cîteva sute de mii de hectare de teren cărora li s-a redat fertilitatea. Deșertul nu renunță însă la năravurile lui, încît atunci cînd încep furtunile dunele se pun în mișcare înghițind case și ogoare, astupînd puțurile cu apă potabilă.

Pentru înlăturarea acestei calamități în Turkmenia a luat naștere în ultimii ani un centru unificat de studii, intitulat Institutul deșerturilor, destinat să elaboreze un plan general de acțiune care să coordoneze eforturile agronomilor, silvicultorilor, zoologilor și hidrologilor îndreptate în această direcție. Institutul are mai multe secții: de genetică, ecologie și biologie a plantelor cu baze în deșert, de eroziune și plantații protectoare, de hidrografie și climatologie etc.

Printre problemele care stau în atenția specialiștilor se numără: protejarea împotriva nisipurilor a conductei de gaze naturale Bairam-Ali-Khiva și a conductei de petrol care leagă Asia Centrală de Moscova și regiunea Baltice, crearea de pășuni artificiale și a unor tipuri diversificate de perdele de protecție, precum și consolidarea canalelor de irigație permanente primejdite de asaltul dunelor înalte cît un imobil cu 20 de etaje. Concomitent, ei au trecut la consolidarea pe o lungime de 20 km, prin sisteme mecanice, a pilonilor metalici ai liniilor de înaltă tensiune care alimentează importantul centru petrolier de la Nebit-Dag.

În același timp, colaboratorii Institutului deșerturilor se ocupă de căutarea unor procedee de desalinizare a pînzelor de apă subterane și de ameliorarea alimentării cu prețiosul lichid prin captarea precipitațiilor atmosferice. În cadrul lucrărilor efectuate în cursul acestui an au fost stabilite terenurile propice pe care urmează să fie construite noi uzine și șosele, luîndu-se măsuri de protecție împotriva invaziei dunelor. Institutul editează un buletin intitulat „Probleme ale cuceririi deșerturilor” și menține relații cu aproape 20 de instituții similare sovietice din Moscova, Leningrad, Odesa, Tașkent, Krivoi Rog și Volgograd.

Arșiță pe pustiu
Foto: A. Lobov

Tainele celui de al doilea război mondial (IX)

FIICA LUI MUSSOLINI

ÎNCEARCĂ

SĂ-SI SALVEZE SOTUL...

Decembrie 1943. Galeazzo Ciano, fostul ministru de externe al Italiei, este arestat și condamnat la moarte. Edda, soția lui, face eforturi disperate să-l salveze. Se pare că ar putea obține acest lucru numai cu ajutorul jurnalului soțului ei, de care se interesează însă forțe contradictorii: Kaltenbrunner, din partea Gestapoului, Ribbentrop și spionajul american.

În cele din urmă, Edda hotărî să spună unde era jurnalul, numai să-și vadă soțul eliberat. O parte o putea oferi chiar imediat. Hagen o înștiințase, prin Ilse, că trebuia să vină la Verona. Spionul german nu mai făcea un secret din faptul că Ilse era colaboratoarea lui și că se numea, de fapt, Hildegard Beetz. Dar pe Edda n-o mai interesa acum acest lucru. Nu mai nutrea față de spioană nici măcar un sentiment de dezgust. O rugă, numai, să-i fixeze locul întâlnirii.

Păpușa cu obraz de porțelan o înștiință că întâlnirea urma să aibă loc în munți, într-un loc unde, de la Parma, se putea ajunge în două ore și jumătate. Domnul Hagen avea s-o aștepte la o răspintie, lângă o capelă a Sfintei Fecioare. N-ar fi exclus să-l aducă acolo și pe Galeazzo. Păpușa era emoționată, vorbea cu glas sugrumat. O ruga pe doamna Edda să aibă încredere în ea, căci îi era foarte, foarte devotată.

Edda nici nu mai auzea ce-i spune. O chinuia un singur gând: cum să procedeze cu cit mai puține riscuri. Mai întâi, trebuia să plece la Roma să ia jurnalul. Apoi să-l aducă de acolo, apoi... Dar cine să o ajute să facă asta?... Avea o singură speranță: Pucci, Pucci, fost pilot, prieten din copilărie și... Dar, de ce să mai dezgroape morții?... Cu ajutorul lui Pucci își putea răscumpăra o veche vină față de soțul ei, își putea arăta devotamentul față de el... Numai de ar izbuti să-l salveze! Imediat ar fugi în Elveția. I s-a făgăduit sprijin și pentru asta...

Edda Ciano aștepta cu sufletul la gură întâlnirea din munți. Nu se poate, pînă la urmă trebuie să-i suridă, totuși, norocul!

Walter Hagen, pe numele adevărat Wilhelm Hötzel, nădăjduia și el același lucru. Răsfoia cu ochii minții jurnalul. Cîtă bătaie de cap îi dăduse! Tocmai i se telefonase iar de la Berlin și fusese întrebat de jurnal. Obersturmführerul Dalman, imputernicitul Gestapoului în Italia, îl sîcîse și el tot timpul. Acum însă putea respira liniștit, lucrurile se aranjaseră...

Dar nici agenții lui Allan Dulles nu ședeau cu brațele încrucișate la Verona. Pe căi tainice, erau informați tot timpul despre manevrele spionilor germani. În ultima radiogramă, Allan Dulles ceruse lui Ben Stevenson și prietenilor săi să zădărnicească cu orice preț întâlnirea dintre Edda Ciano și spionul german.

Efectele unei bucați de zahăr

...Era o vreme mohorîtă, cețoasă. Se insera. În fața stației de benzină aflate la circa o sută de metri de o pensiune lăxoașă stopă un „Fiat” elegant. Bărbatul de la volan îl chemă pe băiatul de serviciu și ceru să i se pună la punct mașina. Avea de făcut un drum lung și nu strica să i se verifice și motorul.

Cît timp mecanicul cercetă măruntaiele motorului, posesorul „Fiat”-ului nu se mișcă de la volan, așa încît nu văzu că, înainte de a închide rezervorul de benzină al mașinii, salariatul stației zvîrlise ceva înăuntru.

— E gata, domnule. Aveți o mașină grozavă. Puteți merge cu ea pînă în Calabria...

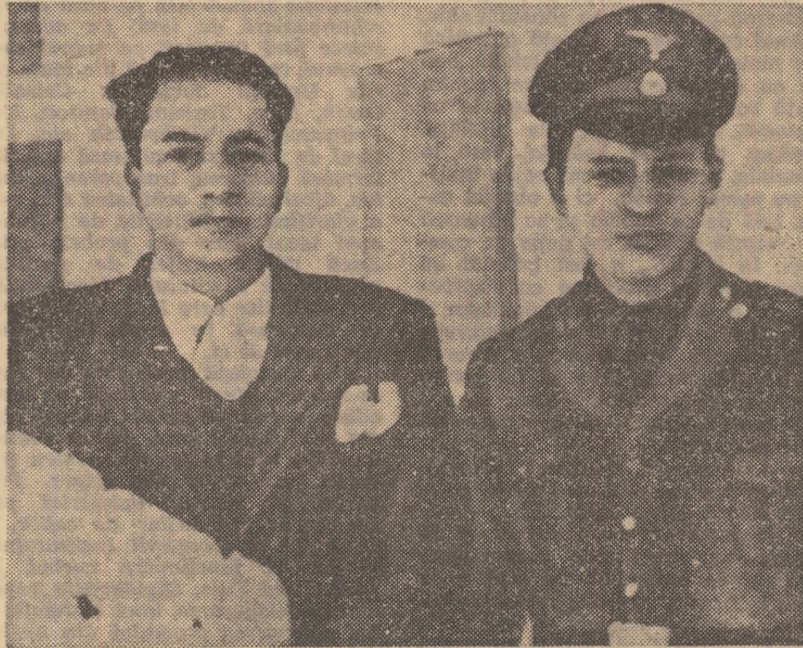
Stăpînul „Fiat”-ului îi dădu cîteva monede, îngăimă ceva despre Calabria, unde acum era nevoie de tancuri, nu de automobile și demară grăbit. Apoi mașina opri în fața pensiunii; o femeie înaltă și slabă ieși imediat pe poartă și luă loc pe bancheta din față. „Fiat”-ul porni cu mare viteză spre Verona. În urma lui țîșni imediat un alt automobil, care staționase destul de mult pe

un delușor din preajmă, de unde se vedeau bine fațada pensiunii și stația de benzină împesitritată cu reclame multicolore.

Totul se desfășura conform planului de ultimă oră al celor trei agenți americani trimiși de Dulles la Verona. Foster, alias Spaniolul, propusese mai întâi să intre cu mașina în „Fiat”-ul elegant, și astfel să termine repede cu el. Dar Stevenson fusese de altă părere. De ce să facă zgomot și să atragă atenția poliției. Avaria le-ar fi dat prea mult de lucru. Mai bine să folosească o bucățică de zahăr, pe care s-o pună în rezervorul de benzină cînd mașina avea să oprească în fața stației, și nici o forță din lume nu va mai putea sili apoi motorul să funcționeze.

Spionii rămăseseră în mașină în timp ce Elio Granta, al treilea membru al grupului, se dăduse drept mecanic al stației. Ben Stevenson purta uniformă de ofițer S.S., Foster era îmbrăcat civil. Ben fusese sigur că înainte de a porni la un drum atît de lung, „Fiat”-ul se va aproviziona cu benzină. Și, într-adevăr, așa se și întimplase.

— Pariez că nu merge 50 de mile — rosti mulțumit Elio Granta, așezîndu-se

Galeazzo Ciano cu un gardian al închisorii din Verona

la volan. Înainte de a se opri definitiv, motorul o să înceapă să strănute și să tușească ca un bolnav de gripă.

Pentru moment, însă, spionii americani nu puteau ține pasul cu „Fiat”-ul, deși Elio scotea tot ce putea din mașina lui. Elegantul automobil luneca iute înainte, ba uneori dispărea din cîmpul lor vizual, așa încît Ben începu chiar să se îngrijoreze; se temea să nu-l piardă definitiv din vedere.

— Era mai bine dacă te-am fi ascultat — se adresă el la un moment dat Spaniolului. Elio, ajunge-l din urmă ca să-l tamponăm.

Începu să se întunece. Lumina palidă a lunii străpungea greu norii plumburii. Drumul era lunecos, parbrizul era izbit de un vînt puternic. „Fiat”-ul se mistuise printre pomi. Abia după o jumătate de oră izbutiră să-l ajungă din urmă. Cînd trecură pe lângă automobilul care oprise lângă marginea șoselei, Elio Granta micșoră puțin viteza. O femeie le făcea disperată cu mîna, iar bărbatul era virît pe jumătate în măruntaiele motorului. Silueta i se contopea cu mașina.

Cei trei agenți mai făcură cîteva kilometri, după care opriră. Hotărîseră să aștepte în eventualitatea că poseso-

rul „Fiat”-ului ar izbuti totuși să pună în funcțiune motorul. Acum erau decîși să aplice propunerea lui Foster, cu alte cuvinte să izbească mașina pe care o urmăreau.

Edda Ciano își frămînta nervoasă bătăta. Ba cobora din mașină, ba se așeza iar pe bancheta din față. Mai privi o dată ceasul și se îngrozi: agenții germani o așteptau de patruzeci de minute. Pucci continua să cerceteze disperat motorul. În cele din urmă Edda îi spuse:

— Trebuie să plec, Pucci, pierd întâlnirea.

— E o nebunie ce vrei să faci.

— Trebuie, trebuie să plec...

Coborî din mașină și, încercînd să înfrunte vîntul tăios, porni înainte, luncînd pe drumul înghețat. Vîntul îi biciuia fața cu ace de gheață. Insoțitorul ei o ajunse din urmă.

— Să mergem împreună — îi spuse el, încercînd s-o sprijine cu mîini care refuzau să-l asculte. Îi degeraseră degetele în timp ce lucrase la motorul înghețat.

Făcură așa doi-trei kilometri, pînă cînd dădură peste mașina care-i aștepta. Edda Ciano și insoțitorul ei erau la cîteva zeci de pași cînd șoferul închise capota, urcă la volan și puse motorul în mișcare. Cei doi se speriară că mașina trimisă parcă de providență avea să plece fără ei. Edda începu să strige și să alerge disperată spre automobil.

Cei pe care îi căutau nu erau nici acolo, Hagiul le spuse că spre seară veniseră cîteva inși cu o mașină, dar după două ore plecaseră. Zdrobită de durere și oboseală, Edda se prăbuși pe o laviță.

După ce așteptase în zadar cîteva ore, Wilhelm Hötzel ajunsese la concluzia că doamna Ciano aflase pesemne că i se întindea o cursă și renunț să mai vină la întâlnire. Profund dezmăgît de eșecul înregistrat, spionul plecase înapoi la Verona.

Cinci caiete și un preț exorbitant

În noaptea cînd aveau loc aceste întîmplări, contele Ciano nu mai era în viață. Fusese executat cu o zi înainte de Crăciun și cu cîteva zile înainte de data prevăzută în sentința semnată de Mussolini*). Cineva se grăbise să termine mai repede cu fostul ministru de externe al Italiei. Intervenția Sfîntului Scaun nu fusese de nici un folos.

Cum în zilele de sărbătoare nu era voie să aibă loc nici o execuție, episcopul din Verona primise instrucțiuni să ia legătura cu autoritățile militare germane din oraș. Comandantul, un colonel în vîrstă, îi mărturisise că și el se afla într-o situație dificilă. Nu putea amîna execuția cu de la sine putere. Dar o putea fixa înainte de Crăciun. Nu la douăzeci și șapte decembrie, ci la douăzeci și trei, să spunem. Episcopul acceptase.

Așadar, contele Ciano fusese executat, împreună cu alți cinci condamnați la moarte, în aceeași noapte, pe poligonul de tir al fortului San Zeno din Verona; plutonul de execuție fusese însă atît de neîndemînic încît trebuise să mai tragă o a doua salvă în victimele care urlau. Cînd veniseră să-l ridice, Ciano mai făcea însemnări pentru jurnalul lui, mai exact scria epilogul. Mai nădăjduia ca aceste ultime rînduri să fie citite fiind încă în viață. Își șantaja adversarii, așa cum făcuse întotdeauna. Evenimentele sînt fotografiate aici fără rețuș — scria el. — Ele îi vor demasca pe cei care ar dori să-l păstreze secret...

Dar acest lucru nu-i ajutase la nimic. Galeazzo Ciano fusese legat la ochi, de parcă ar fi fost vorba să se joace de-a baba oarba. Colonelul german care asista la execuție făcuse exact aceeași observație la urechea doctorului.

— Da, de-a baba oarba cu moartea... răspunsese doctorul tot în șoaptă.

Două săptămîni mai tîrziu, în preajma lacului Como, o femeie în haine țărănești trecu frontiera cu Elveția. Purta niște saboți grosolani de lemn, o căciuliță groasă și o jachetă care nu-i putea cuprinde pîntecul voluminos. Însărcinată, înainta greoi pe drumul desfundat. După ce trecu cu bine granița, se mistui pe porțile unei mănăstiri catolice. Acolo se petrecu însă o metamorfoză neașteptată; intră așa cum era într-o chilie și ieși de acolo trasă prin inel. Era Edda Ciano, văduva fostului ministru de externe italian Galeazzo Ciano, conte di Cortellazzo și Bucari, executat cu puțin timp în urmă. Fiica lui Mussolini izbutise totuși să salveze jurnalul bărbatului ei. Ajunsă în chilie, îl scosese de sub fustă o dată cu briul special cu ajutorul căruia îl fixase; erau cinci caiete groase în co-perți de piele.

Allan Dulles află primul despre so sirea în Elveția a doamnei Ciano. Hotărî să se ducă personal la mănăstire ca să poarte tratative cu dînsa. De data aceasta, însă, văduva lui Ciano cerea pentru jurnalul soțului ei un preț exorbitant.

I. Korolkov

*) Execuția lui Ciano a avut loc de fapt la 11 ianuarie 1944. Autoțul se bîzuite pe o serie de surse mai puțin autorizate, de unde și deosebirea de date. (N. R.).

Micul prinț (Evaldas Mikaliunas), după Saint-Exupéry, din filmul cu același nume în regia lui A. Jerbiunas

CINEMA

Operația „Trustul”

Serviciul de informații sovietic dăduse de urmele unei grupări contrarevoluționare — Organizația monarhistă din Rusia Centrală — și izbutise să afle că una dintre căpeteniile ei, foarte active, este un oarecare Iakusev, în trecut înalt funcționar țarist, ajuns într-o funcție de răspundere la Comisariatul poporului pentru problemele transportului feroviar.

Cekiștii s-au văzut puși în fața unei dileme. Puteau, bineînțeles, să-l aresteze pe Iakusev, iar prin el și pe alți conducători ai organizației și să lichideze activitatea acesteia. Dar ce garanții aveau că în locul ei nu s-ar fi constituit alta? Pe de altă parte, nu era mai înțelept să o folosească pentru a încătușa eforturile reacțiunii străine care nu se putea împăca cu ideea existenței tinărului stat sovietic? În cele din urmă a fost aleasă această cale: O.M.R.C. să fie transformată într-o organizație contrarevoluționară fictivă, cu ajutorul căreia să fie controlate celelalte forțe conspirative și să se obțină informații despre activitatea emigrației.

Misiunea era extrem de delicată și dificilă și soluționarea ei cerea virtuozitate și risc. Dar nici nu se putea scăpa o asemenea ocazie. Multe depindeau de reacția lui Iakusev, de consimțământul acestui monarhist fanatic de a lucra pentru Ceka.

Așa începe noul film artistic sovietic „Operația Trustul”. Amănuntele acestei uimitoare operații, care a durat din 1921 până în 1927, au fost aduse pentru prima dată la cunoștința publicului de romanul-cronică al lui Lev Nikulin „Hula”. Scenaristul A. Iurovski a folosit datele

palpitante ale romanului într-un amplu scenariu, pe care regizorul S. Kolosov l-a transformat în tetralogia „Operația Trustul”.

Atmosfera acelor vremuri, grele dar învăluite într-un abur legendar, găsește drumul spre inima spectatorilor de azi în primul rind datorită personajelor — caractere adevărate, puternice, convinșătoare, în fruntea cărora se situează Artuzov, colaborator apropiat al lui Felix Dzerjinski.

Operația pe care Artuzov o conduce cu mină de maestru cere nu numai devotament, ci și o încredere neclintită în adevărul cauzei sale. Această încredere clatină în cele din urmă și convingerile unui fanatic ca Iakusev. Victorița este nu numai a cekiștilor, în film, ci și a interpretului, pe ecran. Actorul Armen Djigarhanian și-a îndeplinit misiunea cu aceeași virtuozitate ca și Artuzov. Forța conjugată a personalităților lor pune în lumină și unele personaje episodice, a căror contribuție la reușita riscantei operații devine astfel mai limpede.

Cu aceeași minuție sînt caracterizate și personajele din tabăra adversă, care se opun cekiștilor. În capul coloanei lor se află silueta grațioasă a unei femei ajunse la gradul de căpitan. Trupul delicat al Liudmilei Kasatkina ascunde, însă, o inverșunare și o dirzenie care pune în mișcare, fără să cricnească, civili solizi, cu favoriți și barbă, și militari rigizi în uniforme și regulamentele lor.

Între aceste două tabere care se dușmănesc de moarte se înalță figura complexă a lui Iakusev, demnitar care a făcut carieră în regimul țarist cu multe eforturi și umilințe. Dar odată ajuns sus, s-a devotat cu trup și suflet clasei care l-a acceptat, astfel că venirea puterii sovietice găsește în el un adversar. Contradictoriu, dar convingător în răstăcirile și căutările sale, Iakusev găsește până la urmă drumul cel drept. Talentul actor I. Gorbaciov explică cu simpatie și înțelegere acest personaj complicat, cu destin greu.

Inna Makarova, profesoară

Inna Makarova a debutat acum douăzeci de ani print-o „impostură”. Regizorul Serghei Gherasimov pregătea cu clasa lui filmul „Tinăra gardă” și o distribuise pe Klara Luciko în rolul Liubei Șevțova. Inna Makarova, și ea elevă a lui Gherasimov, nu figura pe generic. Dar într-o zi, un alt regizor, asistind la o lecție practică a colegului său, a văzut-o în rolul focoasei Carmen, interpretând un dans gitan și a exclamat: „Uite-o pe Liuba Șevțova!”

Distribuția a fost modificată, Inna Makarova devenind tinăra capricioasă, alintată de natură și de oameni care, însă, în momente grele pentru patria ei știe să se supună unei discipline de fier și în final să-și dea viața, într-o pildă de patriotism.

De atunci s-au succedat multe creații

și nici una, dar absolut nici una nu a trecut neobservată. Au fost roluri mari, ca Dusea din „Femeile”, Katea din „Inălțimi”; roluri mici, simple apariții de o scenă-două, ca în „Cazul Rumianjev” sau „Marele minereu”, toate însă jucate în maniera precisă, laconică ce-i este proprie. Eroinele ei parcă vin direct din viață, cu nădejdi, exigențe, bucurii și dureri foarte omenești, tema principală a creației actriței fiind contemporanele sale.

De curînd Inna Makarova a terminat un nou film, „Lecția de literatură”, în care rolul a fost scris special pentru dinsa. De data aceasta, sub bagheta regizorului debutant Alexei Korenev, este profesoară de franceză și directoare a unui liceu.

Vera Petrovna și celelalte personaje — tinărul profesor Kostea, prietenul lui Saveli, iubita lui Nina și părinții acesteia — sînt cunoscuți de spectatorii sovietici de cînd a apărut nuvela Viktoriei Tokareva „O zi fără minciuni”. Între timp nuvela a devenit scenariu și film, cu titlul „Lecția de literatură”. Eroul, Kostea, a absolvit facultatea de ziaristică și visa călătorii de serviciu îndepărtate și pasionante. Dar dragostea pentru Nina și insistențele ei îl determină să rămînă la Moscova, să-și ia o slujbă de profesor, deși nu are nici o aptitudine pedagogică, și tot așa mai departe, să meargă din compromis în compromis. Pînă într-o zi, cînd paharul se umple și Kostea simte că nu se mai poate minți nici pe sine, nici pe ceilalți. Cu un astfel de element incomod trebuie să lucreze directoarea Nina Petrovna. Dar colaborarea lor e dificilă numai în film. Pe platou Inna Makarova și Evgheni Steblou s-au apreciat reciproc ca parteneri ideali.

Dar și restul echipei de interpreți trebuie menționat: Larisa Paškova, Liubov Dobrjanskaia, Evgheni Leonov, Leonid Kuravliov, Veronika Fiodorova, Nikolai Parfenov, Andrei Mironov.

Abia a terminat „Lecția de literatură” și Inna Makarova a fost solicitată pentru alt rol. De data aceasta va fi antrenora unei gimnaste de mare perspectivă. Pentru a doua oară profesoară (acum la o școală sportivă), actrița va repeta și o colaborare: aceea cu regizorul Pavel Liubimov, autorul filmului „Femeile”. Noua lor creație se va intitula „În felul ei”.

PORTRET

Bibisara

Bibisara, fiica unui cioban din satul kirghiz Taș-Tube, avea zece ani cînd a plecat la Leningrad să studieze dansul clasic. Pînă s-au hotărît părinții să o lase să facă un lucru „atît de rușinos”, a fost nevoie de multă răbdare și putere de convingere din partea celor care, în fetița grațioasă și delicată ca o bijuterie, o ghiceau pe marea balerină de azi. Bibisara a plecat și de cite ori venea în vacanță exersa în curte, furată de minunea care se petrecea cu dinsa. Oamenii clătinau din cap și își spuneau îngrijorați că e sfîrșitul lumii: o fată kirghiză să danseze în văzul tuturor!

Războiul i-a întrerupt studiile și Bibisara s-a întors acasă. Angajată la opera din Frunze, capitala Kirghiziei, a debutat în Copelia, după care i s-au încredințat rolurile principale din primele balet naționale Selkincek, Anar și Ciolpon.

Hotărîtă să lupte cu armele artei sale pentru drepturile femeii kirghize, Bibisara Beisenalieva și-a făcut o aliață din Raymonde, eroina titulară a baletului lui Glazunov. Balerina a creat pe scenă imaginea unei femei pasionate care își apără curajos dragostea. Și Raymonde a devenit prietena femeilor kirghize care se eliberau de sclavajul secular...

Acest rol a consacrat-o pe Bibisara Beisenalieva. Steaua baletului kirghiz a trecut de atunci prin întreg repertoriul coregrafic universal: tandra Maria și pasionata Zarema din Fintina

Asociație de idei

din Bahcisarai, Odette și Odilia din Lacul lebedelor, Quiry din Don Quijote, Fanny din Valsul nemuritor, Julieta, simbolul iubirii veșnice etc.

Într-un rînd, mulțumind publicului, artista a spus că dorința ei cea mai mare este să-i facă pe spectatori, indiferent de naționalitate, să înțeleagă sentimentele unei femei kirghize din zilele noastre. Această ocazie i-a oferit-o baletul Asel, creat după poetica povestire a lui Cinghiz Aitmatov Ploșorul meu cu băsmăluță roșie. După ce părea că spusese tot, trăind bucuriile și dramele eroinelor vechi și noi ale repertoriului coregrafic, în plină maturitate artistică, Bibisara Beisenalieva a făcut o creație de o rară prospețime în rolul compatriotei și contemporanei sale Asel, ploșorul care rămîne drept după o pustiitoare furtună de dragoste.

STUDIOURI IN OBIECTIV

Pe drumurile „Mosfilmului”

Pavilioanele celui mai mare studio sovietic, „Mosfilm”, sînt acum neobișnuit de pustii. Echipele s-au răspîndit prin țară și dincolo de hotarele ei pentru ca, profitînd de frumoasele zile ale sfîrșitului de vară, să filmeze exteriorerele producțiilor aflate „pe șantier”. Să urmărim cîteva din itinerarele lor.

Regizorul Edmond Keosian și trupa lui, în cap cu Iășka-țiganul (Vasea Vasilev), se află la Norilsk unde filmează ultimele cadre ale „Noilor aventuri ale răzbnătorilor”, care, cum am mai scris,

Claudia Cardinale în „Cortul roșu”, aflat în faza finală a filmărilor.

este o neașteptată, dar foarte bine venită, urmare a peripețiilor tinerilor eroi din prima serie, „Răzbnătorii”.

Serghei Urusevski, excelentul operator al filmului „Zboară cocorii”, a plecat în Kirghizia pentru exteriorerele ecranizării peliculei intitulată „Fuga buiestrașului”, inspirată de nuvela lui Cinghiz Aitmatov, „Adio, floare galbenă”. De data aceasta, însă, maestrul imaginii a preluat „goarna” regizorală — amplificatorul cu ajutorul căruia conduce întreaga echipă de filmare. Noua experiență a acestui Lelouche sovietic este așteptată cu mult interes de admiratorii talentului său fotografic.

Dacă în echipa lui Urusevski domnește o atmosferă lirico-nostalgică, caracteristică prozei lui Aitmatov, în schimb în Crimeia risul și suspensul se succed într-un ritm terifiant: acolo s-a instalat Leonid Gaidai, apreciat autor de comedii („Operația I”, „Prizoniera din Caucaz”) care îl are la dreapta sa pe Iuri Nikulin. Rezultatul acestei colaborări se va numi „Mina de briliant”, o comedie de aventuri, în care clownul și artistul multilateral Nikulin, secundat de Nonna Mordiuikova, va arăta tot ce poate.

La Sevastopol, întru admirația puștilor care nu-l slăbesc o clipă, făcîndu-l o gardă zgomotoasă, Sergo Zakariadze, interpretul memorabil din „Tatăl soldatului”, pune la punct ultimele scene ale filmului „Departate în Occident”, consacrat ostașilor sovietici care au luptat în spatele frontului inamic.

În sfîrșit, la Obninsk, orașel din regiunea Kaluga, Innokentj Smoktunovskii a devenit Ceikovskii. Filmul regizorului Talankin debutează cu ambiții mari care, judecînd după forțele aruncate în luptă, nu vor rămîne neacooperate.

arta

METEOROLOGIE

Cosmosul ne ajută
să ne descoperim

Premiul anual al Organizației meteorologice mondiale a fost recent decernat savantului Kiril Kondratiev, rectorul universității din Leningrad. Dintr-un interviu acordat de savant, spicim câteva date interesante referitoare la perspectivele meteorologiei cosmice.

Oricât ar părea de paradoxal, a arătat de pildă Kiril Kondratiev, cea mai bună poziție pentru observații meteorologice și prevederea timpului pe Pământ este... Luna. Pe Pământ sintem „miopi”, adică nu putem vedea mai departe de linia orizontului. Ca atare, trebuie să ne mulțumim cu informațiile transmise de miile de stațiuni de observație care nu aco-

nt în aceea a undelor vizibile, ceea ce-i extrem de important pentru geofizică. Glaciologia a dobândit și ea perspective excelente; fotografiile făcute din Cosmos permit o apreciere exactă a tipurilor de ghețari, a stării lor, ca să nu mai stăruim asupra faptului că ochiul fotografic poate ușor îngloba în raza sa de vizibilitate regiuni inaccesibile omului. În legătură cu aceste noi posibilități, merită desigur să amintim că emulsiile fotografice moderne au o fantastică sensibilitate și permit deosebi în prezența unui titlu de articol de ziar pe fotografii luate de la 15 kilometri depărtare. Fotografii luate din Cosmos au permis ochiului

acționează ca un elixir de viață la cobai, după cum susține Harman, absorbind „radicali liberi” ai acestora, aidoma unui puternic burete chimic.

Unii sceptici sugerează că BHT previne la cobai numai moartea prin alte maladii, dar Harman este „99 la sută sigur” că BHT întârzie chiar operația fenomenelor de îmbătrânire. Deși tot el apreciază că descoperirea sa mai trebuie un timp experimentată cu grijă pe animale. Cu toate acestea, Harman este convins că adăugarea unei cantități din această substanță în hrana omului ar putea deveni „un mijloc acceptabil și practic de creștere sensibilă a vieții sale utile”.

Al. Viktorov

ZOOLOGIE

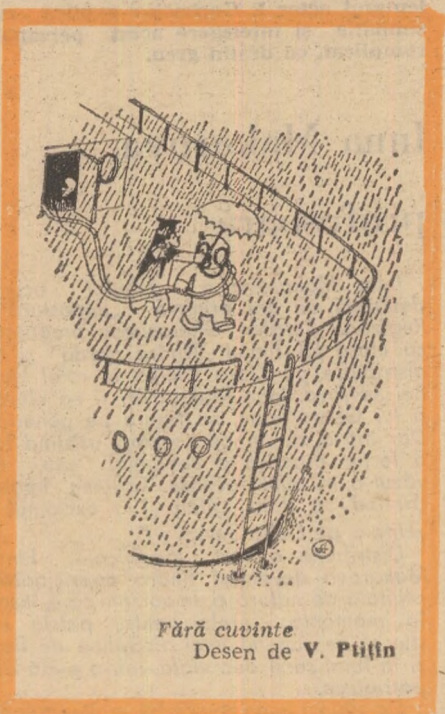
Substanțele
trădătoare

Observații făcute de ihtiologi au stabilit că multe specii de pești pot să recunoască apropierea hranei vii prin detectarea substanțelor chimice pe care prada o răspindește în apă. Dar cu toate străduințele lor, ei nu izbuteau să identifice misterioasele substanțe. Nu de mult, însă, un grup de cercetători, zoologi și chimiști, a realizat unele progrese în acest sens, o dată cu descoperirea unui pește numit Bathistema Rimater care trăiește în marea Caraibilor și se comportă foarte ciudat în timp ce-și caută hrana, îndeosebi în prezența unor extracte de țesuturi de animale marine.

Plasați în conținere cu apă curgătoare, mai multor pești din această specie li s-au servit diverse substanțe extrase din fauna marină. După care cercetătorii au putut observa o reacție imediată, în sensul că peștii și-au sporit viteza de natație în direcția din care sosea curentul de apă cu hrana. Reacțiile manifestate de Bathistema Rimater au fost studiate cu ajutorul unor extracte provenind de la zece specii de nevertebrate marine: viermi, arici de mare, holoturii, crustacei, moluște bivalve, gasteropode și ascidii. Unele dintre ele au declanșat la Bathistema Rimater conduita tipică pe care o arborează atunci când își caută hrana, altele indiferență și, uneori, chiar repulsie.

Substanțele considerate ca fiind răspunzătoare de primul comportament au fost separate și studiate pe rășini schimbătoare de ioni, precum și prin mijlocirea cromatografiei pe hîrtie. S-a putut constata astfel că, în cea mai mare parte, ele erau aminoacizi. Prezentate însă peștilor în forma naturală, ele nu declanșau din partea acestora comportamentul observat anterior.

Grupul de cercetători a trecut atunci la studierea animalelor care serveau de momeală, oprindu-se la fiecare organ în parte. În felul acesta zoologii au ajuns la concluzia că prăzile experimentate dispun, datorită pielii lor, adică tegumentului extern, de mijlocul de a se apăra de peștii de pradă împiedicînd să treacă prin ea substanțele atractive. La cea mai mică rană însă, acestea răzbat la exterior și trădează prezența animalului care, în felul acesta, începe să fie vinat.

Fără cuvinte
Desen de V. Plițin

Știința

NEUROFIZIOLOGIE

De la
„nervul artificial”
la autotrătatamentul
schizofreniei

- Experiențe pe „modele” nervoase
- Biocurenții... conservați
- Electrostimularea centrilor cerebrați.

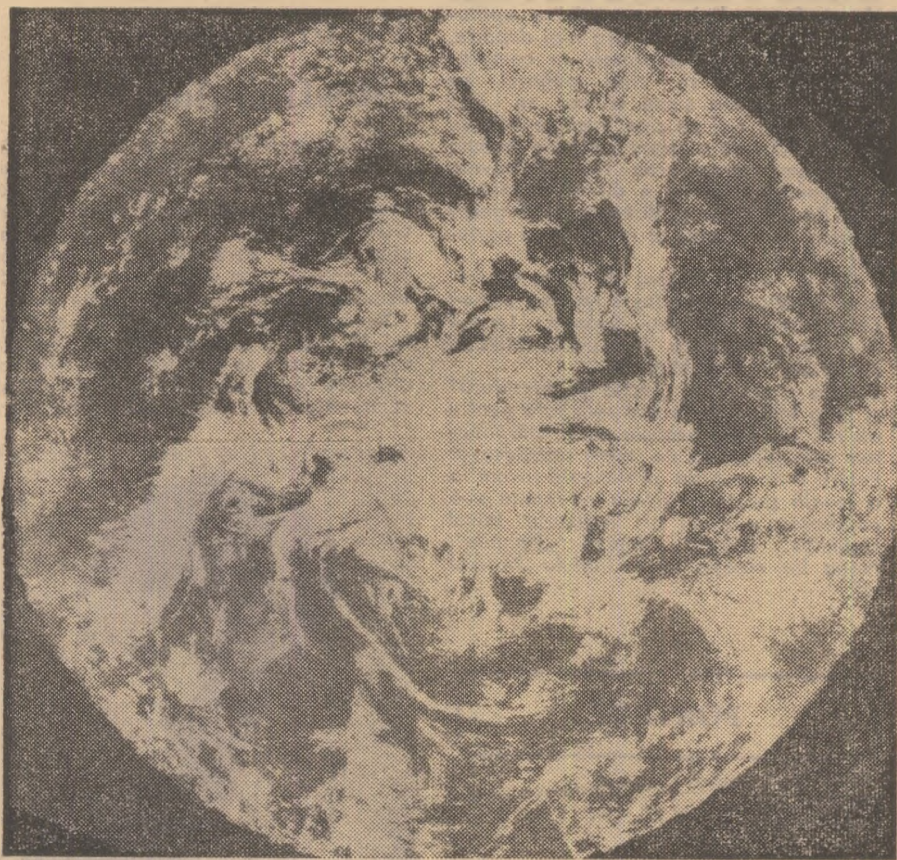
Epoca noastră este bogată în multe formule „miraculoase”: ecuația lui Einstein despre stabilitatea masei și energiei, modelele cuantice de structură a atomului, relația de nedeterminare a lui Heisenberg... De câțiva ani, biologia considerată odinioară un fel de „cenușăreasă” printre științele exacte ale naturii, încearcă și ea să găsească „formulele matematice” care guvernează cele complicate procese ale materiei vii și în primul rând ale sistemului nervos. În acest scop au fost construite în laborator modele artificiale ale unor formațiuni nervoase ce permit experiențe pe care „obiectul biologic” nu le-ar putea suporta. Aceste modele sînt capabile să aducă în final noutăți ce nu pot fi culese pe originale și, totodată, procesele studiate devin măsurabile și reproductibile, ca orice fenomen fizic.

Cele mai simple modele cu care a început știința modelării în biologie și medicină imitau doar o anumită latură a fenomenelor vieții. Un model chimic de nerv creat cu o sîrmă de fier introdusă în apă tare (acid azotic) nu imita decît fenomenul de transport al impulsului „nervos” de-a lungul nervului. Dar pe măsură ce cunoștințele asupra celulei nervoase s-au îmbogățit, modelarea acesteia a devenit mai complicată.

Numeroase încercări și modelări practice ale unor procese fiziologice s-au făcut între altele în Uniunea Sovietică. Astfel, A. V. Lebedinski și M. I. Mihelson au creat, pentru studierea modificărilor elasticității musculare sub influența inervației simpatice, un „circuit electric musculo-nervos”. Cu ajutorul lui, pe baza formulelor cunoscute în electrotehnică, ei au calculat oscilațiile mușchilor.

G. I. Djanelidze a modelat procesul de conducere a impulsurilor de excitație în nervul optic. În acest caz, pe baza asemănării, a fost construită o schemă electrică echivalentă conductorului și centrului nervos și, cu ajutorul măsurătorilor, s-au cules date prețioase despre mecanismul vederii.

Un model perfecționat de nerv electronic construit de P. I. Gulcaeva se comportă ca o fibră nervoasă vie. Modelul reacționează cînd este stimulat, dar are un „prag de excitație” și astfel stimulul trebuie să depășească un anumit minimum ca și la organismele vii. Nervul artificial respectă legea „tot sau nimic” precum și alte legi fiziologice deduse anterior pe animale de experiență. Mai mult, nervul artificial „oboșește” ca și cel natural.

Cîmpuri de nori văzute din Cosmos

peră, însă, decît o cincime a globului. Un observator aflat pe Lună ar putea vedea dintr-o privire o întregă emisferă. El ar putea vedea chiar cu un binoclu obișnuit mările, continentele, calotele polare și cîmpurile de nori. Dacă unul din acestea din urmă ar avea o formă circulară, observatorul ar ști numaidecît că e vorba de un taifun; dacă norii se vor îndrepta spre Europa el va putea anunța fără greș ploaie.

Date fiind aceste avantaje, a declarat savantul, se poate spera că imediat ce omul se va instala pe astrul nopții, pe Lună va fi construit un laborator meteorologic. În felul acesta, observațiile vizuale, completate cu datele sateliților meteorologici, vor permite alcătuirea de previziuni exacte pentru fiecare punct de pe glob.

În ce privește stadiul de pregătire tehnică a acestui proiect, Kiril Kondratiev a afirmat că în momentul de față se studiază și se elaborează elementele unui astfel de sistem de observație meteorologică. Ce izvoare de energie vor putea fi, însă, utilizate pe Lună? După cum s-a arătat la recentul Congres de astronautică ținut la Atena, ar fi vorba de pile cu semiconductori care vor transforma în electricitate puternic curent de energie solară care pătrunde pe sateliții noștri naturali.

În ultimul timp, în cercurile de specialitate e folosită tot mai frecvent o nouă noțiune științifică: studiul cosmic al Terrei. Ce vrea ea să spună de fapt? — a fost întrebat Kiril Kondratiev.

Studiul cosmic al Terrei, a explicat savantul, include un cerc foarte vast de probleme. O importanță deosebită o au studiile geografice. Fotografierile din Cosmos a diverselor sectoare ale suprafeței terestre va contribui la un sensibil progres al geologiei, topografiei, geografiei, fizicii și altor științe. La drept vorbind, abia acum începem să avem posibilitatea de a studia cum trebuie Pământul. Întrucît pînă nu de mult nu se puteau obține cu nici un chip spectrele diferitelor formații terestre și atmosferice în gama undelor ultraviolete, infraroșii și

omenesc să vadă ca în palmă fundul unor lacuri cu apă limpede și puțin adîncă.

BIOCHIMIE

A fost aflat
elixirul vieții?

De mulți ani în industria alimentară este folosită o substanță chimică, butilatul de hidroxitoluen (BHT), care prelungeste durata de conservare a grăsimilor.

Cercetătorii de specialitate se întreabă acum dacă această substanță n-ar putea fi folosită și pentru a prelungi... viața omului. Această posibilitate a fost de pildă sugerată de biochimistul Denham Harman de la Universitatea din Nebraska (S.U.A.)

Prin hrănirea regulată cu BHT savantul a reușit să prelungească durata de solicitare, deci practic viața, unor cobai cu 50 la sută.

„La scara vieții omenești aceasta este echivalent cu creșterea perspectivei de viață de la 70 la 105 ani”, a declarat Harman.

Teoria lui Harman este că îmbătrânirea omului se datorește substanțelor chimice din corp, așa-zisii „radicali liberi”. Acești agenți oxidanți ar influența reacțiile pe care Harman le consideră drept cauza unor modificări organice cum este sclerozarea arterelor, în mod obișnuit considerată un semn de bătrînețe.

Butilatul de hidroxitoluen este un antioxidant care provoacă întârzierea acestei reacții de oxidare. Preparatul

FIZICĂ

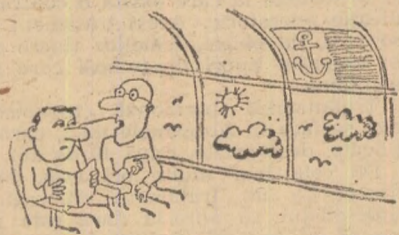
Și diamantele
pot fi „inventate“

Din cinci diamante extrase, numai unul e destinat bijuteriilor, restul fiind folosite în scopuri industriale, întrucât au înțesări cu totul deosebite. Duritatea lor este de o mie de ori superioară celeia a cuarțului și de 150 de ori mai mare decât cea a corindonului, iar acizii nu le influențează deloc. Nivelul de dezvoltare tehnică al unei țări poate fi determinat și după numărul diamantelor pe care le consumă pentru foraje, pentru uzina pieselor din materiale dure sau refractare la căldură sau în alte scopuri. Din păcate, însă, extracția de diamante nu poate acoperi necesitățile mereu crescânde ale industriei, așa încât oamenii de știință au început să caute mijloacele de producere artificială a diamantelor. În Uniunea Sovietică, sinteza diamantelor a fost realizată de un grup de cercetători ai Institutului de fizică a presiunilor înalte de pe lângă Academia de Științe, condus de academicianul Vereșceaghin care, concomitent, a pus la punct și o tehnologie industrială de obținere a prețioaselor pietre.

Într-un aparat special conceput se amplacează grafit sau oricare altă materie bogată în carbon, care este supusă unei anumite presiuni și temperaturi. În mod normal reacția durează câteva minute. Apoi materia este răcită pînă la aproximativ 20°, presiunea continuând să rămână ridicată, după care și aceasta este redusă treptat pînă la o atmosferă. În fine, aparatul este deschis și diamantele obținute pot fi separate. Din punct de vedere chimic, sinteza diamantului este un proces destul de simplu. În schimb, realizarea practică se dovedește a fi destul de dificilă. Ea se realizează în aparate speciale cu o construcție foarte complexă. Dacă materia primă este grafitul, acesta nu mai trebuie să fie încălzit în tuburi căci, fiind bun conductor de electricitate, se autoîncălzește. Mediul în care se află situată zona de reacție trebuie să reziste la temperaturi foarte ridicate, să fie impermeabil la curentul electric și să aibă suficientă plasticitate pentru a permite realizarea, într-o porțiune de spațiu determinată, a unei presiuni mai mult sau mai puțin egale. De aceea savanții și-au îndreptat atenția spre trei materii: talcul, pirofilita și piatra litografică.

Camerele de înaltă presiune destinate sintezei diamantelor, pot fi de construcții foarte variate. Una dintre ele, folosită îndeosebi de specialiștii sovietici, se prezintă ca un inel gros din „pobedită“, un aliaj extrem de dur, conținând între altele carbid, tungsten și cobalt metalic, înconjurat la rîndul lui de cercuri de oțel. Camera este închisă de pistoane de „pobedită“ de formă conică, după care întreg ansamblul este instalat în interiorul unei puternice prese hidraulice care, atunci cînd intră în acțiune, face să avanseze pistoanele unul spre altul comprimînd conținutul. Presiunea necesară odată atinsă se bronzază curentul și, variîndu-se ambele forțe, se obțin condițiile necesare sintezei. La fabricarea uneltelor abrazive sînt folosite cristale avînd dimensiuni cuprinse între 1 și 500 micrometri.

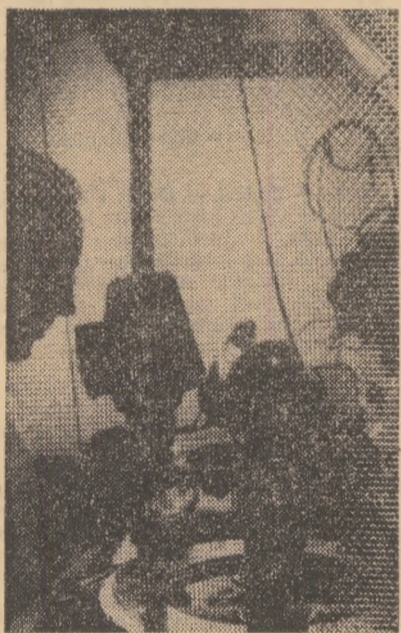
Cercetătorii sovietici au reușit să obțină cristale extrem de rezistente, semi-transparente, mergînd pînă la 1,2 mm, folosite la fabricarea unor unelte de înaltă calitate, precum și diamante monocristaline cu o mare limezime, cu o lungime de 0,6 mm. Interesante sînt și formațiile granuloase alcătuite dintr-o multitudine de cristale puternic sudate între ele care, comparativ cu diamantele monocristaline, se disting prin extraordinara lor duritate. Ele sînt foarte rare în natură, dar specialiștii în materie au reușit recent să le „inventeze“, obținîndu-le prin sinteză pînă la un diametru de 8 milimetri.

— Ești convins că nava e cu aripă subacvatică?
Desen de A. Semionov

Tehnica

Ca urmare practică a mai bune cunoașteri a conducerii impulsului nervos, la Institutul de cercetări pentru aparate și instrumente chirurgicale din Moscova, ing. Boris Rostovțev și colaboratorii săi au construit prototipul unui electro-stimulator nervos. Funcționarea este următoarea: pe benzi magnetice se înregistrează, întocmai ca vorba sau muzica, biocurenții unui om sănătos sub formă de impulsuri electrice. Bineînțeles, înregistrarea nu se poate face decât după ce biocurenții nervoși, extrem de slabi, sînt puternic amplificați. După aceea biocurenții „conservați“ se aplică bolnavului. Sub acțiunea lor, membrele paralizate ale pacientului repetă mișcările omului sănătos. — ale donatorului.

Se cercetează activitatea celulei nervoase. Aparatul de studiu e izolat, printr-o „cușcă Faraday“, de orice cîmp electric parazită

Un alt aparat realizat în urma experiențelor de modelare este cel construit recent de neuropatologul Gheorghii Kolesnikov, în colaborare cu inginerii Viktor Kie și Aleksandr Sircin din Kiev. Este vorba de un electrostimulator miniatural care nu cîntărește mai mult de 400 gr., puțin fiind introdus cu ușurință în buzunar. El este prevăzută cu doi electrozi ce se aplică pe craniu, bilateral în regiunea temporală, lăsînd să circule între ei un curent electric slab de câțiva miliamperi. Acest circuit este suficient pentru a repune în stare de funcțiune un „sector“ de creier care, dintr-un motiv sau altul, a încetat să „lucreze“. Aparatul dă rezultate foarte bune în stimularea centrilor cerebrali după pierderea cunoștinței prin electrocutare sau intoxicare cu gaze sau substanțe toxice.

În sfîrșit, în unele boli mintale ca schizofrenia s-a aplicat în unele țări o nouă metodă de tratament bazată pe principii similare. Este vorba de astă dată de o autostimulare intracraniană printr-un sistem de radioscopie stereotaxică, medicii introduc electrozi în centrele cerebrale afectate. Impulsurile electrice provocate de însuși bolnavul aduc o ameliorare importantă a stării lui.

Rezultatele obținute de neurofiziologi prin metodele modelării permit să se întrevadă rolul ei crescînd în studiul funcțiilor sistemului nervos, în vederea dezvoltării unor viitoare aplicații practice.

Itinerar energetic

ENERGETICĂ

Plasma: aburul veacului XX

Flacăra unui banal chibrit este plasmă la temperatură joasă. În împletitura ingenioasă a reclamelor cu neon licărește plasmă provenită din descărcări în gaze. Raza de lumină din sălile de cinematograful azvîrle și ea un cordon de plasmă care arde între doi electrozi de cărbune. Și exemplele ar putea continua. Căci dacă plasma a dobîndit popularitate abia în ultimul deceniu, ne lovim de ea mai des decât ne închipuim. Dar ce este la urma urmei plasma? Este o substanță aflată într-o stare de agregare asemănătoare cu substanțele gazoase, dar constituită din electroni, ioni pozitivi și particule neutre care se găsesc într-o continuă mișcare dezordonată. Plasma posedă o bună conductibilitate electrică, iar această proprietate a ei este folosită acum în generatoarele magnetohidrodinamice.

Și acum, pentru că sîntem oarecum edificați asupra plasmă, vom înțelege mai ușor de ce la recentul Congres mondial de energetică ea a fost plasată în capul listei de noi surse și metode de producere a energiei electrice. Iată cum s-a ajuns la această situație.

În general se știe că, în clipa de față, 80 la sută din totalul energiei electrice din lume provin din centrale termoelectrice. La începutul secolului, randamentul acestor centrale era de numai 10 la sută. Astăzi, în centralele cele mai moderne el atinge 40 la sută. Pentru viitor se mai poate nădăduj într-un spor de 2-3 la sută. Se știe încă, de asemenea, că sporirea randamentului unei mașini termice se poate realiza numai pe două căi: fie mărînd temperatura inițială a agentului motor — agent energetic care prin modificările sale de stare permite transformarea energiei dintr-o anumită formă în energie mecanică — fie reducîndu-i temperatura finală. Intrucît în clipa de față temperatura finală nu poate scădea sub nivelul temperaturii atmosferice, specialiștilor nu le rămîne decît prima cale.

Temperatura aburului, agentul motor folosit astăzi pe scară largă, nu depășește chiar în cele mai moderne turbine 580 de grade și nici pentru viitor nu se așteaptă o sporire esențială. În plus, paletetele turbinelor a căror rotație este imprimată de un gaz fierbinte sînt foarte greu de răcit. Orice mijloc de răcire duce inevitabil la scăderea rezistenței lor mecanice. Iată de ce pe la mijlocul secolului al XX-lea a început să cîștige popularitate un alt soi de „abur“ — plasma. Pentru centralele electrice termionucleare ale viitorului se prevede utilizarea plasmă încălzite pînă la sute de milioane de grade, iar în alt tip de instalații, despre care se vorbește mult astăzi — generatoarele magnetohidrodinamice — temperatura plasmă este prevăzută a atinge cîteva mii de grade.

Generatoarele magnetohidrodinamice sînt generatoare electrice la care tensiunea electromotoare se induce într-un fluid conductor ce se deplasează într-un cîmp magnetic orientat perpendicular pe direcția de mișcare a fluidului. În felul acesta se poate realiza transformarea directă a energiei cinetice a fluidului în energie electromagnetică. Aceste instalații au captivat atenția tuturor participanților la Congresul amintit. Încercînd să explice marea lor putere de atracție, acad. M.D. Millionșikov a arătat că crearea generatoarelor magnetohidrodinamice constituie nu numai un pas înainte în elaborarea unor metode principale noi de transformare a energiei termice în energie electrică, ci și o importantă rezervă de sporire a randamentului centralelor termoelectrice obișnuite. Căci gazul ieșit din generatoare poate fi în continuare de folos, anume în instalațiile cu turbine.

Efortul specialiștilor care și-au concentrat atenția asupra prototipului energetic viitorului, cum au fost supranumite generatoarele magnetohidrodinamice, a început să dea roade. La Moscova se construiește o instalație experimentală cu o capacitate de 25.000 kW. Principala ei menire este să determine cu precizie limitele perspectivelor pe care le deschid generatoarele magnetohidrodinamice. Construirea acestei instalații este socotită un pas important pe drumul realizării practice a ideii generatoarelor magnetohidrodinamice în energetică.

Un grup de cercetători sovietici, între care D.G. Jimerin, V.P. Motulevici și E.L. Iantovski, au încercat să scruteze și viitorul mai îndepărtat al acestui tip de instalații. Ei au studiat problemele pe care le ridică crearea pe aceleași principii a unei centrale electrice cu o putere de circa 2,4 milioane de kilowați, care să funcționeze cu produse provenind din arderea cărbunelui. Schema centralei, aleasă de ei pentru calcule, prezintă o serie de particularități interesante ca, de pildă, ideea că plasma ar putea fi accelerată pînă la viteze supersonice.

În concluzie, se poate afirma că energicienii își pun acum mari speranțe în viitorul generatoarelor magnetohidrodinamice. Încercînd să facă un pronostic pentru viitorul apropiat, adică pentru perioada care va culmina cu sfîrșitul secolului nostru, un alt participant la Congres, vicepreședintele Institutului de electricitate „Edison din Statele Unite, a spus că începînd cam de prin anul 1980 generatoarele magnetohidrodinamice cu aplicație în industrie vor juca un rol tot mai important în energetica mondială, iar către anul 2000 ar putea reprezenta aproape jumătate din capacitățile energetice nou intrate în funcțiune.

Studentul de la medicină

Foto: A. Miranski

IGIENA ALIMENTAȚIEI

Virtuțile legumelor și fructelor

Este bine să știm că legumele și fructele reprezintă principala sursă de vitamină C, toate celelalte produse alimentare, în cantități consumate obișnuite, neputând acoperi decât maximum 10—15 la sută din trebuințele organismului pentru această trofină. Cu excepția unor fructe (ardei, coacăze și măceșe), verdețurile (salata, varza, mărarul, pătrunjelul, leușteanul etc.) conțin în general cantități mult mai mari de vitamină C decât celelalte legume.

Cantitatea de vitamină C din legume și fructe nu este, însă, stabilă și după recoltare ea scade cu atât mai repede cu cât temperatura la care se păstrează aceste alimente este mai înaltă. În 24 ore, conopida, fasolea verde, spanacul etc. păstrate la rece nu pierd decât 5—10 la sută din conținutul lor în acid ascorbic, pe când dacă sînt păstrate la temperatura camerei proporția pierderilor se poate ridica pînă la 40—50 la sută. Vara și toamna, pentru obținerea dozei zilnice de vitamină C (și în același timp de vitamină B₁), este suficient să se consume 250—300 g cartofi noi; iarna, conținutul de vitamină C scade și de aceea cantitatea de mai sus trebuie dublată sau completată prin folosirea verzei murate și a altor produse conservate (ardei umpluți cu varză, mază verde, spanac ș.a.), ca și a sucurilor de legume crude (roșii etc.). În 100 g varză murată, dacă se păstrează corect, se găsesc 20 mg vitamină C.

Utilizarea cât mai larg posibil a legumelor și fructelor timpurii de seară (ceapa verde, salata, spanacul, măcrișul, ridichile etc.) sporește valoarea în vitamină a hranei în lunile de iarnă și primăvară.

Dar legumele și fructele reprezintă și o importantă sursă de provitamină A (caroten). Cantitatea de caroten din legume și fructe variază mult, cele mai bogate fiind frunzele verzi (salata, varza, spanacul), morcovii, carotele, sfecla roșie, tomatele, sparanghelul, ridichile, apoi cireșele, pișciile, vișinile. Spre deosebire de vitamina C, carotenul nu scade prin conservarea legumelor și fructelor, adică prin murare sau congelare.

Legumele și fructele alcătuiesc, de asemenea, o însemnată sursă exogenă de vitamină K, antihemoragică, de vitamine din grupul B (mai ales fasolea, mazărea verde, sfecla roșie, varza, spanacul), de elemente minerale: calciu (varza verde, conopida, ceapa verde, lăptuca, păpădia, fasolea și mazărea verde, andivele, țelina etc.) fier (spanacul, urzicile, varza de Bruxelles și varza verde, fasolea și mazărea verde), potasiu, magneziu etc.

Tot legumele și fructele aduc organismului cantități bogate de glucide. Exceptînd cartofii, ale căror glucide sînt reprezentate prin amidon, în celelalte legume și fructe aceste trofine apar sub formă de zaharuri și levuloză (fructoză). În afară de zaharuri, unele legume și fructe conțin și acizi organici (citric, tartric, oxalic). Ele acoperă circa

5—10 la sută din nevoia de proteine a organismului.

Fiind bogate și în celuloză, precum și în diferite uleiuri eterice, legumele — mai ales — excită secreția psihofiziologică a sucurilor digestive, care începe imediat după ingestia alimentelor, precum și motilitatea intestinului, fiind utile prin urmare la combaterea constipației. Unele legume sau fructe (pulberea de carote, mere rase, roșcove, căpșuni etc.) conțin protopectine care, fiind higroscopice, absorb apa și formează o masă gelatinoasă, cu mare putere de absorbție, exercitînd astfel o acțiune calmantă și de normalizare a tranzitului intestinal. Iată de ce, unele legume și fructe stau la baza dietei din terapia diareelor și enterocolitelor de putrefacție.

Dr. Z. A. Barski

URGENTE MEDICALE

Primul ajutor în accidentele oculare

În orice activitate se pot produce, datorită neglijenței sau nerespectării regulilor de protecție a muncii, accidente oculare. În asemenea cazuri este necesară cunoașterea unor măsuri elementare de prim ajutor ce trebuie acordate accidentatului pînă la venirea medicului.

Leziunile mecanice ale ochiului pot fi provocate de părțile mobile ale utilajului, de mașini-unelte și de materialul folosit în procesul de muncă. Cele mai numeroase cazuri de accidente oculare mecanice sînt provocate de proiectarea unor particule desprinse din materialele care se prelucresc. Pentru leziunile oculare nepenetrante sau penetrante, precum și în prezența unui corp străin în ochi este indicată bandajarea ochiului cu un pansament steril și transportarea imediată a accidentatului la un serviciu medical de specialitate.

În cazul unui accident ocular cu o substanță caustică (acid sau bază) se

impune efectuarea imediată a unei insistente spălări a ochilor cu apă curată sau apă cu sare (o linguriță de sare la un litru de apă fiartă și răcită) timp de 10—30 de minute.

În arsurile oculare cu azotat de argint se va face o spălătură oculară abundentă cu apă sărată după cum s-a recomandat mai înainte.

Dr. B. Sorokin

PENTRU FEMEII

Fibromul uterin

Fibromul uterin este o tumoră benignă (de „natură bună”), constituită dintr-un țesut analog celui uterin. Această tumoră trebuie cunoscută nu numai datorită frecvenței sale, ci și prin caracterul evoluției adesea bogată în complicații.

Orice femeie care prezintă simptome care ar putea fi suspecte de fibrom uterin trebuie de aceea să se prezinte neîntîrziat la medic. Aceste simptome sînt: hemoragia, de obicei menoragii, menstrele prelungindu-se uneori 10—15 zile, abundente, cu cheaguri; alteori bolnava prezintă metroragii pure, apărînd spontan sau în urma unor eforturi fizice, dar ciclul menstrual normal este păstrat; leucoreea („boala albă”) în zilele următoare menstruației sau sub forma unei secreții intermitente; durerea propriu zisă lipsește de obicei, dar ea poate îmbrăca forma unei senzații de jenă în regiunea organelor genitale, a unei dismenorei (menstre dureroase) sau a unei nevralgii pelvine, în lombe sau chiar pe traiectul nervului sciatic.

Prezentarea cât mai urgentă la un consult ginecologic înlătură complicațiile pe care le poate da fibromul uterin și care pot fi adesea grave. Local se pot produce exacerbări ale fenomenelor menționate (hemoragii masive, dureri atroce etc), apariția unor complicații acute infecțioase (metro-anexite) sau a unei degenerescențe maligne.

Tratamentul depinde de vîrsta femeii, de situația și volumul tumorii, de importanța și gravitatea simptomelor, de eventuala asociere a fibromului cu sarcina, de asocierea tumorii cu alte stări patologice organice produse de tumoră, de tipul leziunii decelat prin analiză microscopică (biopste).

Terapia medicamentoasă este indicată în unele utere fibromatoase cu menoragii pentru combaterea stărilor congestive, mai ales la femeile în premenopauză. Medicul prescrie ergometrină, calciu, vitamine, preparate anti-anemice (fier, extract de ficat).

Roentgenoterapia este recomandată femeilor în premenopauză cu fibroame puțin voluminoase, dar hemoragice, ca și la femeile la care există o contraindicație operatorie. Acest tratament nu se face, de obicei, femeilor tinere sau în anumite tipuri de tumori care pot gangrena.

Tratamentul hormonal (testosteron etc) se face în fibroamele mici, necomplicate, descoperite după 40 de ani.

De cele mai multe ori este, însă, nevoie de un tratament chirurgical. Specialistul va aprecia dacă este necesară o metodă paleativă, curativă (funcțională) sau radicală.

Dr. Olga Zainev

RUSU ION — Com. Arbie, Buhuși, jud. Bacău: 1) Culoarea ochilor se datorește celulelor cromatofore, încărcate cu pigmenti, care constituie o rețea densă pe suprafața anterioară a irisului. Nu știm să existe și nu vedem de ce ar fi necesar un „leac” pentru a schimba colorația irisului. 2) Este necesar să vă faceți, mai înainte, radiografia cartilajelor de creștere (cot, pumn, genunchi) pentru a se vedea dacă nu sînt închise.

S. V. — Constanța. Semnele de virilism pilar se pot datora excesului de secreție androgenă a ovarului. De aceea ar fi necesar examenul 17 — cetosteroidilor în urină. În acest caz, corticoterapia prelungită (25—50 mg cortizon/zi sau 10 mg Prednisolon) dă rezultate bune. De mare utilitate este și radioterapia, utilizată cu prudență pentru a se evita accidentele severe ale radiodermitelor.

CRACIUNESCU ELENA — București: Ne bucură că sfaturile noastre v-au fost de folos. Medicamentele de import pot fi procurate pe baza rețetei eliberată de medicul specialist al policlinicii de care aparțineți sau al unei policlinici speciale.

C. E. — Bacău: 1) Vă rugăm să citiți articolul special dedicat eczemei sugarului, care va apare în „pagina medicală”. 2) Este vorba probabil de o dermatoză alergică. Tamponați mai întii zonele eczematoase cu următoarea loțiune: Rp. Clorhidrat de cocaină și hidrat cloral, câte 1 g, rezorcină 1 g, glicerină 5 g, alcool 20 g, apă de lăcerasi 30 g, apă distilată 40 g. D.S. Ungeți apoi seara, înainte de culcare, cu următoarea pastă: Rp. Mentol și Fenol, câte 0,50 g, anestezină 4 g, talc, lanolină, vaselină, pînă la 100 g. Pe gură, luați zilnic 3 comprimate Feniramin.

PETRUȚA R. — Cîmpia Turzii: În macromastie, cu scăderea troficității mușchilor mamari, se pot încerca injecții intramamare cu testosteron sau unguente cu testosteron 2—5 la sută. (5—10 mg unguent pentru fiecare mamelă pe zi). Tratamentul hormonal nu este recomandabil în cursul gravidității.

C. C. CRISTIȘOR — Galați: Rinita atrofică și ozena sînt printre cele mai frecvente complicații ale deviației de sept nazal. Iată de ce sîntem categorici pentru o intervenție chirurgicală corectoare.

S. Z. — Poderi — Doj: Din detaliată expunere, am rămas cu impresia că afecțiunea dv. principală este complet vindecată. Tulburările de care vă plîngeți se datorează mai degrabă „friei” de boală, deci unei stări de nevroză ipohondrică, pentru care vă sfătuim să consultați un neuropsihiatru.

V. L. E. — Arad: Consultați și un oftalmolog, deoarece simptomele descrise pot ține și de un glaucom acut.

DANDI — Ploiești: Intervenția suferită nu afectează cu nimic funcțiunile sexuale, pentru că gonada cealaltă suplinește de obicei funcția celei dintîi, hipertrofiindu-se chiar. Fertilitatea este, ce-i drept, mai redusă. Nu vedem însă vreo incompatibilitate cu o viață sexuală (și conjugală) normală.

MONA — Timișoara: În concepția dv. — să ne fie cu iertare, cam retrogradă — stăruie, probabil, amintirea perimatului adagiu latin: „Circusius imisericors esse debet” — chirurgul trebuie să fie fără milă. Lăsați orice temeri absurde și aveți încredere în sufletul uman al chirurgului care, sîntem convinși, vă va reda pe deplin sănătatea, fără să vă „mutileze” trupul — cum vă exprimați dv...

(Continuare în pag 11-a)

S

globul

SUDAN

Un oraș mort se trezește la viață

Moartea tirgulului de sclavi ● Muzeiul sihastru ● O speranță:

„Sistemul Gezireh“

...Pornim să vizităm orașul Suakin, situat la 40 de kilometri de Port Soudan, cândva port maritim prosper care făcea comerț cu multe țări. Dar către sfârșitul secolului trecut, piața de sclavi din Suakin a dispărut, golful a fost invadat de corali, iar comerțul maritim s-a mutat la Port Soudan. Orașul a început să decadă rapid. Splendidele edificii care erau mândria lui și adăposteau bănci, hoteluri și magazine, instalațiile portuare, cheiurile și moscheele au căzut pradă eroziunii, atacului furibund al valurilor sărate ale oceanului. În cele din urmă orașul a fost părăsit de aproape toți locuitorii. Orașele distruse de războaie sau de cataclisme naturale — cutremure, uragane ori inundații — sînt reconstruite, dar Suakin s-a stins fără glorie, încetul cu încetul, pe tăcute.

Ajungem în oraș la cel mai torid ceas al zilei; străbatem o stradă pustie de la periferie și ne pomenim în preajma unor clădiri frumoase, pustii și ele. Cele câteva firme, al căror text mai poate fi descifrat, ne informează că edificiile au adăpostit cândva companii comerciale, bănci, hoteluri și magazine. Printre crăpăturile din ziduri se văd încăperi confortabile. Străzile sînt curate, parcă au fost spălate de curînd, dar e toaleta unui defunct. La cealaltă extremitate a orașului, chiar pe țarm, la capătul unui dig, se înalță un hotel. În dreapta lui se întinde oceanul; dincolo de o insuliță pe care se află mica clădire a unei închisori politice scintilează în soare o lagună, brăzdată de pinze pescărești; iar în stînga, pînă aproape de poalele unor munți albaștrii, se întind niște terenuri saline; o cîmpie sură acoperită de o crustă de sare. La hotel ne așteaptă băuturi reci și masa așezată: bucate gătite din ficat, rinichi și carne de oaie, salată, ananas conservat și o piine foarte bună fără drojdie de bere.

Dar nu avem poftă de mîncare; acest oraș mort în mijlocul civilizației are ceva dezolant. Mă gîndesc mai bine și ajung la concluzia că nu abolirea sclaviei, și deci dispariția comerțului de sclavi, înfloritor cândva în acest port, sau faptul că golful a fost invadat de recife de corali au fost principalele cauze ale morții orașului, ci o altă forță, fără nume, a alungat viața de pe meleagurile sale: lipsa de încredere a pierdut Suakinul, lipsa de încredere că orașul putea viețui mai departe fără a fi principalul, unicul port al Sudanului. Neîncrederea a generat mai întîi apatie, apoi slăbiciune și teamă. Iar teama i-a alungat pe oamenei din acest loc care a fost al lor și numai al lor, din casa părintească.

Acestea sînt gîndurile care mi se impun în timp ce de pe terasa înaltă a hotelului privesc valurile scînteietoare

Procesiune religioasă în Sudan

de culoarea cobaltului, care departe, în larg, capătă reflexe de smarald. Deasupra oceanului se rotesc albatroși și pescăruși; porumbei aciuți sub streșinile hotelului descriu volute rezezi; suspendați în văzduh, cu aripile bine întinse, ereții stau la pîndă spre a vîna mici rațe sălbatice; în stuful uscat, pescăruși albi, cu gîtul scurt întins înainte, încearcă să-și păstreze echilibrul pe un singur picior.

Cobor în strada încinsă parcă pînă la incandescență. În fața mea se înalță o moschee pe jumătate năruită, din care văd ieșind un bătrîn scheletic, cu pielea de culoarea aluniei și obrazul devastat de cute, de parcă ar fi fost și el supus necruțătoarei acțiuni de erodare exercitate de vîntul deșertului și de mare. Deși poartă în spate greaua povară a anilor, și-a păstrat totuși vioiciunea. Ține în mîna o splendidă cochilie de un roz translucid, de parcă o rază de soare ar fi pătruns în corpul-i de porțelan. Bătrînul îmi oferă prețioasa cochilie și refuză orice recompensă.

— Vreau să luați cu dv. o amintire frumoasă din Suakin, îmi spune el în engleză. Mai doriți o cochilie? Știți, am destule, acolo jos, și arată cu capul spre moschee. Sînt muzeinul de aici...

La drept vorbind nu e numai muzein, ci și conservatorul orașului. Iubește Suakinul, locul de baștină al strămoșilor săi, și n-a vrut să-l părăsească. Iar în deceniul al treilea, cînd fiii săi mai mari au plecat la rîndu-le la Port Soudan, interlocutorul meu a vrut să aibă alți copii pe care să-i păstreze lingă el. A fost o vreme cînd în Suakin nu mai exista nici un locuitor afară de familia acestui bătrîn. Dar chiar și atunci, la ore stabilite, urca în vîrfurile minaretului subred și rupea tăcerea cu glasul-i spart. Trăia din puțînul pe care îl agonisea din pescuit, privind mîhnit orașul pustiu, dar convins totuși că pînă la urmă va reînvia.

Într-o bună zi orașul a început să fie vizitat de turiști, cărora bătrînul le servea drept ghid. Ceva mai tîrziu a fost reparat hotelul, apoi cîteva familii s-au stabilit în preajma orașului; și-au întins corturi pe care, curînd, le-au înlocuit. Acum, noua așezare crește repede datorită unei fabrici textile care a luat ființă acolo. Bătrînul muzein nu socotește că noul tirgușor face parte din Suakin, dar vede în el garanția renașterii orașului. El speră că va apuca astfel ziua în care orașul-i drag va reînvia.

...Două fluvii mari — Nilul Albastru și Nilul Alb — la confluența cărora se află orașul Khartoum, își poartă apele prin provincia Ouad Medani, cea mai bogată regiune din Sudan, baza economiei sale, sursa tuturor speranțelor, prefigurarea viitorului lui. Toate acestea se datoresc celebrului „Sistem Gezireh“.

Din vremi imemorabile, primăvara, în timpul revărsărilor, apele Nilului erau înghițite de deșert. Oamenii au dorit

dintotdeauna să găsească un mijloc spre a păstra aceste ape prețioase, ca să poată iriga pămîntul în sezonul secetos. În ajunul primului război mondial a fost elaborat un proiect în vederea irigării terenurilor „dintre cele două Niluri“. Războiul a împiedicat, însă, realizarea sa. În 1918 a început construcția unui baraj și a unui imens rezervor. Șapte ani mai tîrziu, s-a trecut la traducerea în viață a proiectului în toată amploarea lui; a fost înființată o companie mixtă sudano-britanică, cu participarea proprietarilor funciari din provincia respectivă, și a fost construit un baraj care a stăvilit Nilul Albastru; în același timp s-a construit o rețea de canale de irigație care a dat posibilitatea ca pe o suprafață de 800 000 de fedani smulsă deșertului să se cultive un bumbac cu fibră lungă de foarte bună calitate. Beneficiile erau repartizate în felul următor: 20 la sută guvernului sudanez, 20 la sută englezilor, iar restul era încasat de proprietarii funciari.

În 1950, concesiunea britanică a expirat și „Sistemul Gezireh“ a fost naționalizat. Acum, întreprinderea are un caracter semi-etatizat: subordonată indirect Consiliului de miniștri, ea este autonomă. Suprafața actuală a sistemului de la Gezireh este de circa un milion de hectare, iar în fiecare an sînt smulși deșertului alți 75 000 de fedani.

Bumbacul nu este însă singura cultură, deși își păstrează situația privilegiată. Suprafețe considerabile sînt însămițate cu porumb. Se cultivă, de asemenea, cereale și plante furajere pentru dezvoltarea creșterii animalelor. Dar bumbacul continuă să furnizeze cea mai mare parte din venitul național. Jumătate din recoltă sau mai bine spus 48 la sută revine cultivatorilor, întrucît 2 la sută sînt vărsați în fondurile de rezervă create pentru eventualitatea unui an secetos sau a scăderii bruște a prețurilor. Zece la sută din venituri sînt utilizate pentru întreținerea personalului administrativ, iar restul e vărsat în buget.

Aflăm toate acestea de la directorul general al Sistemului, doctorul Hussein Idriss. În treacă fie spus, doctorul Hussein e cel mai frumos bărbat pe care l-am văzut în viață sau în filme; înalt de aproape doi metri, cu umeri foarte largi, o siluetă de Jean Marais, chip de zeu cu pielea mată, sprîncene aproape drepte, un nas fin și o gură bine desenată... Doctorul Idriss pare să aibă 35 de ani. E inginer agronom cu studii făcute la Universitatea din Khartoum.

La Gezireh, apa este totul. Ea furnizează două recolte bune pe an, cu posibilitatea de a se obține trei. Ea stă la baza celor 256 de livezi și a celor 55 de păduri de eucalipti, potolește setea unui mare număr de cirezi de vaci și de bivoli și a nenumărate turme de oi, alimentează așezări moderne create de arhitecți sudanezi...

DE PE CINCI CONTINENTE

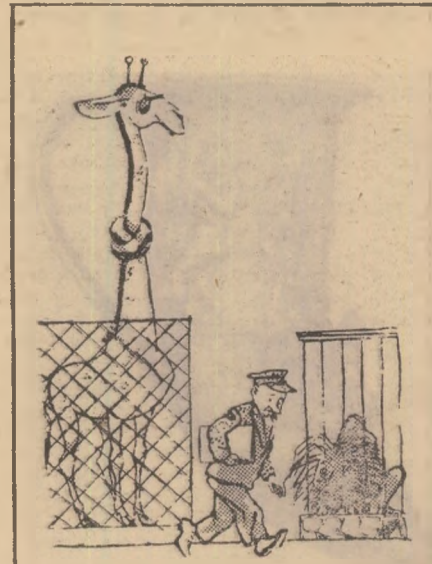
- O conductă de importanță vitală ● Orașul de argint ● Sub semnul FIAT-ului

1058 de mile — aceasta-i lungimea noii conducte de petrol construite prin eforturi comune de două țări africane: Tanzania și Zambia. Conducta face legătura între Dar es Salaam, capitala Tanzaniei și orașul zambian Ndola, centrul industrial al țării. Deși construită în condiții foarte grele, magistrața petrolieră, începută în ianuarie 1967, a fost terminată la sfîrșitul lunii iulie a.c. Noua conductă are o importanță capitală pentru economia Zambiei, întrucît în felul acesta țara se va putea aproviziona cu toată cantitatea de petrol necesară.

Mexicul este țara argintului. Zăcămintele din acest metal prețios sînt raspîndite literalmente în toată țara, care se situează pe primul loc în lume în privința extracției. Numai patru din cele 32 de diviziuni politico-administrative din Mexic n-au în subsolul lor argint. Cele mai bogate state sînt: Chihuahua, Hidalgo, Zacatecas, San Luis Potosi, Durango, Guanajuato și Guerrero. Primul transport de argint trimis de cuceritorii spanioli în Europa a fost extras dintr-o mînă de lingă orașul Tasco, aflat în munții din statul Guerrero.

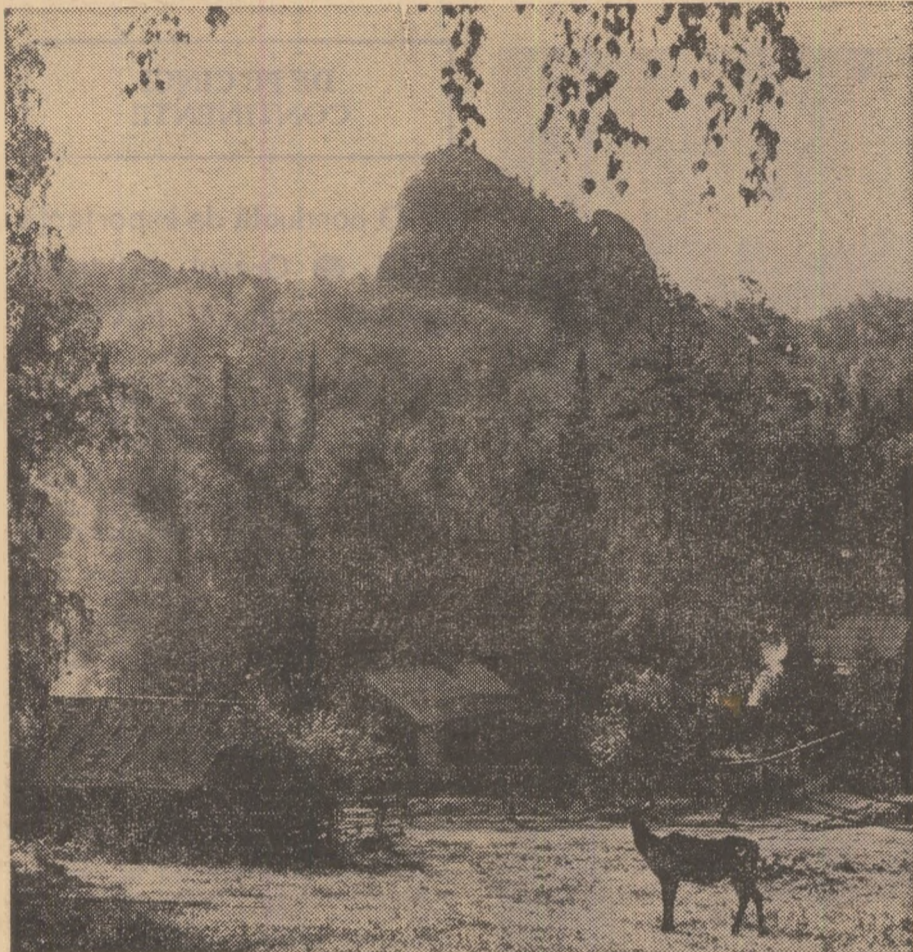
Tasco, orașul argintului, a fost înlemieat în 1700, dezvoltîndu-se apoi treptat în timpul stăpînirii spaniole; case cu acoperișuri de țiglă roșie, străduțe înguste și întortocheate, o biserică cu două turnuri, de culoare trandafir amintesc și acum de stilul arhitectonic al conchistadorilor. Spre a i se păstra intact aspectul de oraș-muzeu, autoritățile mexicane au interzis construirea de clădiri moderne; pînă și stațiile de benzină au fost instalate în afara perimetrului așezării. Acum, Tasco, care are 15 000 de locuitori, este celebru datorită splendorilor obiecte de argint și aramă lucrate acolo. Duminica, străzile orașului sînt străbătute de indieni din împrejurimi, care își aduc spre vînzare produsele: măști și niște picturi ciudate în acuarelă, foarte apreciate de turiști.

Ce este FIAT-ul? Un concern alcătuit din 24 de complexe industriale, în care lucrează 118 000 de muncitori și 23 000 de funcționari. În afară de automobile, uzinele FIAT produc locomotive electrice, vagoane, tractoare, avioane, motoare de nave etc. Încît se poate spune că Torino trăiește sub semnul FIAT-ului. Taxiul care te duce de la aeroport în oraș e fabricat de uzinele FIAT. Hotelul în care poșești aparține concernului. Mai mult, cele patru litere pot fi întîlnite pînă și pe tabletele împotriva durerii de cap. „FIAT pe pămînt, pe apă și în văzduh“ — proclamă de aceea cu emfază uriașe panouri publicitare expuse pe străzile orașului.

— Ce aveam de făcut astăzi cu girafa?!

Iuri Naghibin

Un punct de atracție pentru turiști: rezervația siberiană „Stolbi”

DIN ISTORIA FALSURILOR

Și experții greșesc

Cît de greu e de stabilit autenticitatea unei opere de artă și pînă unde poate ajunge abilitatea falsificatorilor ne-o arată cîteva întîmplări din activitatea experților muzeologi.

Pînă în 1936 în colecția de anticități a celebrului British Museum se afla un sarcofag etrusc, executat în teracotă. Piesa fusese achiziționată în 1873 și era socotită una din cele mai prețioase relicve ale vechii arte etrusce. Nici un detaliu n-ar fi trezit bănuiala experților, dacă într-o bună -zi un oarecare Enrico Penelli n-ar fi mărturisit că sarcofagul fusese meșterit de el și nicicum de etrusci. Penelli lucra ca restaurator la Luvru și avusese prilejul să vadă pe atunci unicul exemplar de sarcofag etrusc expus în muzeul parizian. Studiindu-l a reușit să confecționeze un altul, după chipul și asemănarea primului, și să-l îngroape într-un loc unde arheologii descoperiseră multe obiecte etrusce. Tot el a înscenat apoi „descoperirea” propriului său sarcofag. Imitația a fost atît de reușită, încît specialiștii au înregistrat-o drept o capodoperă etruscă și au socotit-o ca atare vreme de 60 de ani.

Acum cîteva decenii „Metropolitan Museum of Art”, din New York, a achiziționat trei statuete reprezentînd ostași etrusci. După părerea experților, ele aveau o vechime de cel puțin 2300 de ani. Gloria acestor „capodopere ale artei vechi” a durat însă numai 30 de ani, pînă în ziua în care un colecționar de anticități a auzit la Roma spove-

Falsa cupă scitică de la Luvru

dană a unui bătrîn meșter italian. Acesta confecționase statuetele, inspirîndu-se din... sculpturile de pe „celebru” sarcofag aflat la British Museum. Mărturisirea a făcut senzație, dar se cerea verificată. Așa încît la Roma s-a deplasat în mare grabă un expert de la muzeul newyorkez, aducînd cu el mularul în ghips al unuia din ostași căruia îi lipsea un deget de la mînă. Degetul lipsă îl păstrase meșterul italian.

Nici Luvrul n-a fost scutit de surprize neplăcute. De data aceasta direcția achiziționase o „capodoperă” scită în speță o cupă de argint în formă de cap de mistreț, cu sculpturi înfățișînd figuri de scîți. Cumpărată în 1962, cupa scită n-a avut o viață prea lungă. Un exemplar similar fusese achiziționat încă în 1908 de Muzeul de istorie din Moscova și recunoscut curînd drept fals. Experiența muzeului moscovit i-a alarmat pe experții francezi. Curînd s-a descoperit că amîndouă cupele proveneau dintr-un atelier care la sfîrșitul secolului trecut împinzise Franța, Rusia, Anglia, Italia cu numeroase „anticități”.

După cum se vede, în istoria falsurilor se cunosc destule talente și genii, care reușesc încă și acum să inducă în eroare pe cei mai abili experți.

V. Serdiuk

D-ALĂ CĂSĂTORIILOR

Ce mărturisesc oficiile stării civile?

Statistici recente înregistrează următoarea medie anuală de căsătorii la 10 000 de locuitori: în Franța — 71, în Polonia — 72, în Anglia — 76, în Iugoslavia — 83, în Statele Unite — 87, în R.F.G. — 88. În ce privește Uniunea Sovietică, cifra anuală raportată la același număr de locuitori este de 87, ceea ce înseamnă că în fiecare an se celebrează două milioane de căsătorii. Cele mai multe se înregistrează în regiunile aflate în rapidă dezvoltare, unde iau naștere noi ramuri industriale și orașe. Astfel, recordul căsătoriilor îl deține Kamceatka (120—130 pe an), urmată de Primorie (Orientul Indepărtat) și de R.S.S. Tadjikă (100—110 căsătorii pe an), Uralul, Caucazul și republicile baltice menținîndu-se la o medie de 80—90.

Un proverb rusesc spune că pentru a cunoaște un om trebuie să mîninci cu el un pud de sare. Dar o anchetă întreprinsă la Oficiul stării civile din Leningrad arată că cei mai mulți tineri căsătoriți (25,6 la sută) nu așteaptă să îngereze în comun o cantitate atît de mare din acest mineral, mulțumindu-se cu o cunoștință de 2—3 ani. Un procent mic (0,7 la sută) s-au căsătorit după

o cunoștință de numai cîteva zile, 9 la sută au fost prieteni din copilărie, 23 la sută s-au cunoscut cu 1—2 ani înaintea evenimentului.

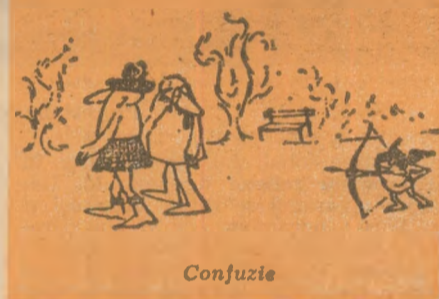
Un punct al anchetei s-a referit la locul unde a avut loc cunoștința. Cu acest prilej a reieșit că 27,2 la sută din viitorii soți s-au văzut întîia oară la teatru, club, patinoar și alte locuri de agrement, 21 la sută în instituția unde lucrau, 5,2 la sută la prieteni comuni, 5 la sută în stațiuni de odihnă, 3,8 în mijloace de transport în comun și... la olimpiadele matematice, 0,7 la sută în cămine.

La rubrica divorțuri, aceeași anchetă a înregistrat în U.R.S.S., în 1960, 13 desfaceri de căsătorie la 10 000 de locuitori. Statisticile din alte țări indică următoarele cifre medii pe anul 1963: S.U.A. — 22, Iugoslavia — 11, Franța — 7, Japonia — 8, R.F.G. — 8.

Stînd de vorbă cu „părțile beligerante”, un grup de sociologi leningrădeni a încercat să stabilească motivele care au dus la desfacerea căsătoriei. Cauzele invocate de femei nu coincid cu cele declarate de bărbați. Astfel, femeile reproșează soților (în ordine descrescînd): violența, infidelitatea, indiferența (cu varianta „nu mă mai iubește ca la început”), nepotrivirea de caracter, gelozia nejustificată, refuzul de a avea copii. Bărbații invocă în primul rînd nepotrivirea de caracter. Alte motive: nu mai nutresc aceleași sentimente față de soție, s-au îndrăgostit de altă femeie, soția e cicălitoare, soacra se amestecă în viața de familie.

În sfîrșit, la întrebarea: „Care e condiția principală a unei căsnicii ferice?”, majoritatea celor chestionați (în total 800 de perechi) au răspuns: dragostea și comunitatea de idei.

SCOTIANA

PENTRU CONFERINȚA CRIMINALIȘTILOR

Catalogul groazei

Criminalistul William Ackert (Kansas, S.U.A.) se află în posesia unui număr impresionant de subiecte pentru romane polițiste. Varietatea și autenticitatea lor ar putea stîrni invidia lui Conan Doyle sau a Agathe Christie.

Ackert a adunat timp de trei ani date despre diferite asasinat comise în 70 de țări și despre modul în care au fost înfăptuite. Analizîndu-le, criminalistul a ajuns la concluzia că, de cele mai multe ori, „stilul” unei crime e determinat de naționalitatea asasinului. El intenționează să prezinte materialele adunate într-un „Catalog al groazei” la conferința Asociației internaționale a experților în medicină legală, care se va ține la Toronto, în 1969. La conferință vor lua parte 200 de psihiatri, toxicologi și antropologi din numeroase țări ale Europei și Americii de Nord.

De pe acum Ackert a comunicat că poate să determine naționalitatea unui asasin după modul în care a fost săvîrșit omorul. Criminalii belgieni și englezi, de exemplu, „preferă” otrava, cei finlandezi dinamita, negrii din America cufișul, albil americani și canadieni armele de foc, pe cită vreme hindușii își sugrumă victimele.

Teoria despre interdependența dintre naționalitatea criminalului și stilul crimei nu e nouă, meritul lui Ackert constă însă în minuțiozitatea cu care și-a adunat sursele de informații și probele. Unii experți susțin că documentația și concluziile lui Ackert pot găsi aplicații practice imediate, deoarece infractorii din zilele noastre nu se mulțumesc să opereze la ei acasă, ci întreprind frecvente „turnee” în alte țări.

Ackert și adepții lui speră să creeze cu timpul un centru de informații, dotat cu calculatoare electronice, care să-i țină la curent pe experții în medicină legală dintr-o țară cu cercetările colegilor lor din celelalte țări și să furnizeze oricînd și în timpul cel mai scurt informațiile cerute.

(După „Za rubejom”)

CURIOZITĂȚI

Surprizele naturii

Numeroase animale au un instinct de constructor care, uneori, aproape că îl egalează pe acela al oamenilor. Ne ferim la castori, cîrțițe, furnici, termita, dar și la unele specii de pești. Încît omul se simte înclinat să le atribuie chiar unele funcții raționale.

O revistă sovietică își informează, astfel, cititorii despre o pasăre care-și construiește cuibul prin „coaserea” a două frunze mari de arbore. Ciocul, lung și subțire, îi servește drept ac, iar ghiarele, extrem de mobile, o ajută să-și îndeplinească cu bine meticuloasa muncă. Cît despre fir, îl culege de undeva sau îl fabrică singură din fire de bumbac.

Cum procedează pasărea croitor? Iată ce spun zoologii: țînînd firul de „ață” în cioc, ea găurește frunzele, apoi îl petrece prin cele două orificii practicate și face un nod. Urmează o a doua, o a treia ș.a.m.d. operație similară pînă cînd frunzele sînt complet cusute. Cu alte cuvinte, cuibul e aproape terminat. Ceea ce mai rămîne de făcut e mai puțin complicat, deși „lucrările de amenajare” cer timp și îndeminare.

Dar iată și un alt exemplu care demonstrează însușirile curioase ale unor animale. Se știe că unii pești nordici hibernează congelată, încrustați într-un strat de gheață. Așa se face că o gospodină din Irkutsk, cumpărînd un somn înghețat, tare ca piatra, și introducîndu-l într-un vas mare cu apă ca să-l dezghețe, a avut surpriza să constate că după un timp somnul a început să-și miște mustățile, apoi aripioarele și coada. Aruncat într-o baie, el a continuat să trăiască timp de cîteva zile. E adevărat, însă, că e un caz excepțional chiar pentru somni, care sînt pești neobișnuiți de rezistenți, capabili să trăiască mult timp în afara mediului lor natural: apa.

EXPEDIȚII

Femeile pornesc spre Arctica

Nu demult a pornit spre Arctica prima expediție polară alcătuită în exclusivitate din femei. Temerarele exploratoare sînt conduse de Joan Bosbey, profesora de fizică la un colegiu din Liverpool.

Nici una din membrele expediției nu e la prima ei confruntare cu împărăția ghețurilor. Dimpotrivă, toate cinci sînt alpiniste încercate. A. Speakman, de exemplu, a prezidat pînă de curînd Clubul alpinistelor din Scoția.

De la Reykjavik, capitala Islandei, exploratoarele s-au deplasat cu avionul pe coasta apuseană a Groenlandei, de unde vor avea de străbătut 40 de mile pînă la baza principală. Pentru a-și ușura înaintarea, ele vor purta asupra lor doar strictul necesar, grosul echipamentului urmînd să le fie aruncat din elicopter.

Prima expediție arctică feminină intenționează să-și încheie cercetările în cursul lunii septembrie a.c.

*K. Paladin

Poșta medicului

(Urmare din pag 8-a)

DUMITRESCU NICOLAE — Brașov : Par a fi într-adevăr fenomene de hipocalcemie, dar pentru a preciza diagnosticul și tratamentul este necesară doza de calciu în sînge.

MIRA — Palas — Constanța : Orhitepididimita tuberculoasă se însoțește frecvent de sterilitate.

M. BUCOVINESCU — București : 1) Carne, peștele, ouăle reprezintă o sursă de proteine, fosfor, fier, vitamine din complexul B și exercită asupra organismului un efect stimulent. Pentru copii se recomandă cite 10 g carne (neto) pe zi pentru fiecare an de vîrstă, evitîndu-se carnea prea grasă, mezelurile și conservele dîndu-se săptămînal de 3-4 ori carne, de 1-2 ori pește și de 2 ori ouă. La adulți : 100-150 g carne sau pește pe zi sau 2-3 ouă administrate alternativ (4-5 zile pe săptămîină carne, 2 zile ouă și 1-2 zile pește). 2) Pe lingă marea cantitate de proteine (17-22 la sută), peștele este cel mai bogat aliment în iod și ocupă locul al doilea (după ceai) ca sursă de fluor, fiind deci un aliment profilactic împotriva cariei dentare. Peștele mai conține mari cantități de fosfor, potasiu, iar cel gras este o bună sursă de vitamina A și D, excelente pentru combaterea rahitismului.

SORIN — com. Făget, județul Timiș : Nu vrem să vă decepționăm, dar în ciuda uriașului arsenal de produse, lansate cu surle și trîmbețe, „drama” chelei nu și-a aflat încă o rezolvare optimă. Vă putem recomanda și noi citeva : Iofiunea Gerovital H₃, Piloport, Seborol. Dar, pînă la urmă, gîndiți-vă

— dacă e nevoie de o consolare — că și Iuliu Cezar a avut chele...

LUCIAN IONESCU — Vaslui ; **PA-SAILA SIMION** — Com. Straja, jud. Suceava : Din păcate, parapareza spastică cere multă răbdare din partea bolnavului și în nici un caz nu poate fi tratată de la distanță. Noi nu vă putem cita aici decît citeva medicamente cu acțiune decontracturantă, urmînd ca neurologul să hotărască asupra conduitei de tratament : Paraflex, Oferol, Predniflex, Coltramyl, Apesan, Isocurine, Trancopal, Trecid.

O. M. — București : 1) După semnele descrise, pare a fi vorba de o epidermofitie palmo-plantară, dar diagnosticul nu poate fi precizat decît printr-un examen de laborator. Adresați-vă deci laboratorului de micologie al Centrului dermato-venerologic, spitalul Colentina, Str. Dr. Grozovici nr. 2. 2) Multiglutin, Glutarom, Fosfobion, Remineon, precum și produsele Rheinlecinthin (sau Buerlecinthin) și Cerebrolizin au bune efecte în surmenaje însoțite de tulburări ale memoriei. 3) Despre sucii de varză proaspătă, numit și vitamina U (antiulceroasă), am scris în mai multe rînduri ; rămîne deci să consultați colecția revistei.

C. D. — Sibiu : Adresați-vă oricărei clinici dermatologice dintr-unul din centrele universitare ale țării : București, Cluj, Iași, Tg. Mureș, Timișoara.

ZĂGREANU EMIL B. T. — Săveni, jud. Suceava : Sînt fenomene fiziologice de andropauză pe care le poate ameliora o cură prelungită de Folcisteină asociată cu Testolent, o fiolă la trei săptămîni.

PROCURAȚI-VĂ
DIN TIMP

LA MAGAZINELE COOPERAȚIEI DE CONSUM

COMBINATUL DE CELULOZĂ ȘI HÎRTIE BRĂILA

ȘOSEAUA VIZIRULUI

Produce și livrează pe bază de repartitie
produse din stuf

- CARTON TRIPLEX
- CARTON DUPLEX
- CELULOZĂ PAPERARĂ
- CELULOZĂ PENTRU FIBRE ARTIFICIALE
- PASTĂ SEMICHIMICĂ

GALLUS

Vizitați cu încredere
magazinele noastre :

„MODERN“

bulevardul Gheorghe
Gheorghiu-Dej, 8

„ELEGANT“

bulevardul N. Bălcescu, 11

care vă oferă un bogat
sortiment de confecții pentru bărbați
și femei executat după
ultimele creații
ale modei

(8820)

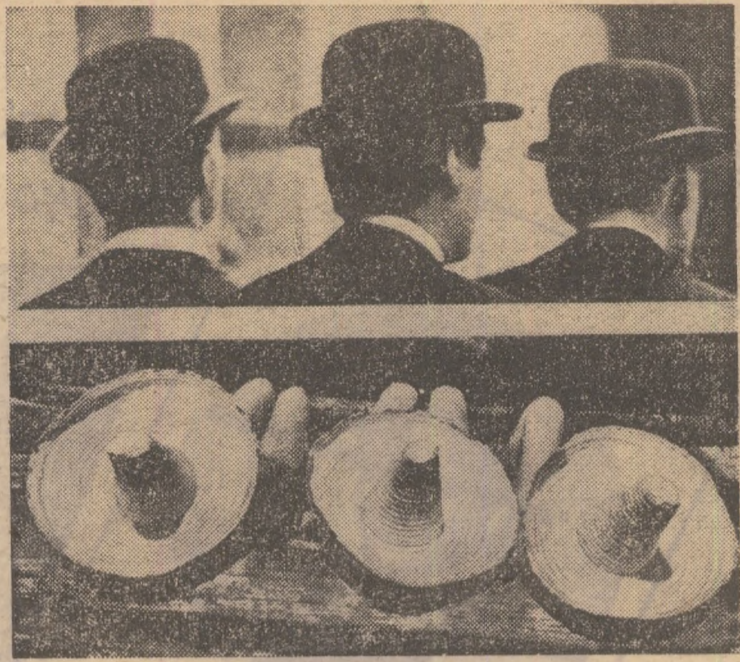
Fabrica de articole din tablă CODLEA

Str. Armata Roșie 147, telefon 146

Produce :

- Canistre din tablă pentru benzină
- Uși de cabine
- Filtre pentru tractoare și autocamioane „Carpați”
- Rame pentru aparate de măsurat
- Butoaie de tablă de 200 litri, T.D.A.

Similitudini

Premiul întâi

La concursul de filme de scurt metraj, premiul I a fost decernat peliculei intitulată „Ferocitate”. Puțini știu însă ce muncă titanică au depus realizatorii filmului pentru a-l transforma într-o capodoperă a genului.

— Ajunge, a declarat într-o bună zi scenaristul D. Farș. Spectatorii sînt suprasaturați de dulcęgării! E timpul să le prezentăm viața animalelor sălbatice în adevărata ei lumină, fără scene idilice și alte prostii de soiul ăsta! Să se audă trosnet de oase, clămpănit de fălci și răgete sfîșietoare! Asta e legea junglei și datorită noastră, a cineaștilor, e să oferim urechilor omenestii sunetele adevărate ale fiarelor, inclusiv clefăitului! Să se termine odată cu fiarele care zîmbesc fotogenic în prim plan!

— Just! I-a susținut regizorul principal M. Elovoi. De cînd visez să filmez o luptă pe viață și pe moarte între o vulpe și un iepure!

— O vulpe și un iepure?! s-a revoltat însă scenaristul Farș. De ce nu o cîrțită? Cu o vulpe vrei dumneata să dai publicului senzații tari? Am nevoie de o fiară în adevăratul înțeles al cuvîntului! O fiară care să ocupe un ecran lat! Un lup! Ba nu, un tigrul! Un tigrul veritabil, vîrgat, care să deverseze panoramic și tehnicolor un iepure!

Conducerea studioului a aprobat intenția scenaristului și din grădina zoologică a descins direct pe platou, în cușcă, o frumusețe de fiară vîrgată de 320 kilograme. Namila purta gingașul nume de Pufuleț. Intre timp, regizorul secund, tînăra Belocika, făcuse rost de undeva de un iepure de casă, pufoș și cenușiu ca un nor de toamnă.

— După cîte îmi amintesc și s-a cerut un iepure de cîmp! a remarcat regizorul principal iritat.

— Magazinul de specialitate nu mai are iepuri de cîmp. Planul prevede un nou transport abia în semestrul următor. Și pe ăsta l-am obținut cu chiu cu vai de la unchiul meu. Dar numai cu împrumut.

— Hm... Am să mă îngrijesc să-l transmit condoleanțe personal. Iar acum procurați niște liane și altă rezucizată exotică în care Pufuleț să se simtă ca la el acasă.

După încă o zi, pe platoul de filmare s-au ivit doi ficuși acceptabili și cîteva ghivece cu cactuși. În sfîrșit, după ce plantele exotice au fost îngropate în pămînt și operatoarea Valea s-a instalat într-un fel de cazemată amenajată în cușcă, a răsănat mult așteptata comandă:

— Motor!

Pufuleț a înaintat pe culoarul zăbrelit și a pătruns în cușcă, aruncînd în jur priviri piezișe ce nu prevesteau nimic bun. Apoi s-a apropiat de un cactus, l-a mirosit și, neplăcut impresionat de țepii plantei, a sărit cît colo. Mai exact, chiar lingă cazemata operatoarei.

— Oprit! au răcnit în cor Farș și Elovoi. În timp ce tigrul încerca să-și vîre laba în ferăstrucia fortăreței.

— Ați adormit? Unde-i iepurele? au răsănat din nou cele două voci, de data asta mai puțin sincronizate.

— În cușcă s-a rostogolit un bulgăre cenușiu.

— Motor!

Tigrul s-a ghemuit și, cu un răget surd, s-a pregăt看 să sară în direcția lui Farș și Elovoi. Gurile rele afirmă că în acel moment soaptele celor doi au fost declanșate de o oarecare neîncre-

dere în rezistența cuștii. Adevărul este, însă, că tigrului nu-i plăceau oamarii zgomotoși.

— Șo pe el! Șo pe el! îl îndemneau Farș și Elovoi, arătînd cu degetul spre iepure.

Dintr-un salt tigrul s-a năpustit spre vergelele cuștii îndărătul cărora se aflau Farș și Elovoi. Se pare că fiarei nu-i plăceau nici intrigantii. Cușca a trosnit, dar a rezistat.

În cele din urmă namila pe nume Pufuleț s-a interesat de iepure și, apropiindu-se de el, l-a lins pe nas. Iepurele a fornăit nemulțumit. Descurajat, tigrul a oftat zgomotos și s-a întins pe podea.

— Pe cine mi-ați adus, nepricepuților?! a urlat Elovoi. Telefonată imediat la grădina zoologică și întrebați dacă nu cumva animalul ăsta suferă de depresiune! Îmi trebuie un tigr veritabil, nu un motan melancolic!

După zece minute Belocika a raportat:

— Mi s-a spus că Pufuleț a crescut împreună cu alte animale într-un lot experimental, pentru a i se studia inhibiția reflexelor asazine, sau cam așa ceva. Experiența a reușit. Lui Pufuleț i-au dispărut instinctele de fiară. Se impune totuși o anumită prudență...

— Și atunci, ce să facem cu mița asta bleagă?

— Cîcă s-o ținem nemîncată vreo trei zile. În care caz inhibiția poate să dispară.

— Afară cu el și la post negru! a decretat regizorul.

După trei zile s-au făcut din nou pregătirile de rigoare. Și Pufuleț a intrat din nou în cușcă, dar vizibil slăbit și jigărit. Semăna perfect cu un holtei neras. A aruncat celor doi o privire scribită, apoi, epuizat, s-a prăvălit într-o rină.

— Am sărit peste cal, a remarcat Farș cu ciudă. Vegetarianul nostru dă semne de cașexie.

— Cu atît mai bine. Să vezi cum or să-i repara instinctele. Să intre iepurele!

Bulgărele cenușiu a țopăit din nou în cușcă. Zărînd tigrul, s-a repezit la el și a început să-i roadă lacom coada, de parcă ar fi fost un morcov. Pufuleț l-a împins alene cu laba. Iepurele a descris în aer un arc de cerc și a aterizat lingă un cactus, pe care a început să-l ronțăie cu și mai mare lăcomie.

— Ce-i aiureala asta? a șuierat Elovoi. O fiară singeroasă zace ca un pisoi nou-născut, iar un biet iepure inofensiv se comportă ca un vampir! Ce-ai făcut cu ei, nepricepuților?

— Păi, tovarășe Elovoi, chiar dumnea noastră ați spus să-i punem la post negru!

— Pe amîndoi?! Glasul lui Elovoi

aducea a sirenă de fabrică. Apoi regizorul principal și-a luat capul în mîini și s-a clătinat ca un dervîș în rugăciune.

— Hm! a făcut scenaristul Farș cu dispreț. Trebuia să mă aștept la una ca asta. Nu întîmplător se zvonește că dumneata, tovarășe regizor principal, ești un incapabil!

În clipa imediat următoare regizorul principal a făcut un salt spre scenarist. Acesta a socotit mai prudent să se retragă spre cușca în care zăcea un tigr pe jumătate leșinat decît să-l înfrunte pe infuriatul Elovoi. Dar fața fioroasă a regizorului i-ar fi părut un chip angelic dacă ar fi putut vedea botul lui Pufuleț ce se apropiase tiptil de cei doi. Tigrului nu-i plăceau bătăușii, așa încît i-a împins ușurel, printre gratii, cu laba lui enormă, și cei doi au căzut grămadă...

După cum v-am spus la început, filmul a fost un succes. Ascunsă în cazemata ei, operatoarea Valea a realizat cîteva secvențe magistrale, în care se văd în prim plan și în culori fața schimonosită de furie a lui Elovoi și fi-gura desfigurată de groază a lui Farș.

Impotriva titlului n-au existat obiecții.

M. Vilenski

Învăț să conduc

Altădată, mamele și bunicile noastre se înfilneau pentru a sta de vorbă despre soții, copiii sau nepoții lor:

— Al meu suferă de ticat, dar continuă să fumeze...

— Băiețelului meu nu-i place laptele. Trebuie să-l hrănesc cu supe de zarzavat...

— Al meu plînge în fiecare dimineață la ora șase și-l trezește din somn pe taică-său...

Ce departe sîntem noi, femeile moderne, de aceste discuții! Oriunde te-ai duce, n-ai decît:

— I s-a defectat cilindrul... Blestematul ăsta de carburator mereu se înfundă... Un ștremgar a zgîriat caroseria nou-nouță a Zosiei...

Toți și toate învață să conducă. Vecinul meu, de pildă, care are o mașină nouă și o veche slăbiciune pentru mine, mi-a propus să mă exerseze la volanul automobilului lui, înainte de a mă prezenta în fața comisiei de examinare. Vă puteți închipui că n-aveam de gînd să rămîn în urma celorlalți femei și că țineam morțiș să-mi însușesc arta conducerii. Așa încît, profitînd de mașina și de slăbiciunea vecinului meu, m-am așezat într-o bună zi la volan și am început să apăs pe toate obiectele de metal atlate la îndemna picioarelor mele. Apăsînd cînd ici, cînd colo, automobilul a început în cele din urmă să ragă și să se zguduie atît cît poate s-o facă un vehicul de acest fel. Mi s-a făcut frică și am apăsat repede pe un alt obiect metalic. Mașina s-a zmcuit și a luat-o din loc.

Nu pot să descriu simțămintele pe care le-am încercat în acele clipe. Eram atît de mîndră că mă aflam, în sfîrșit, la volan! Ce-i drept, aveam unele nedumeriri. Nu înțelegeam, de exemplu, de ce automobilul înainta în zig-zag. Mi-am explicat însă fenomenul prin predilecția unor șoferi de a conduce în stare de semi sau totală ebrietate. Și... se pare, mașinile împrumută obiceiurile stăpînitorilor lor.

La un moment dat am observat în mijlocul bulevardului un cîțel de care era legat un domn. Am virat brusc la stînga. Auzisem că pentru a coti la stînga trebuie să învîrți volanul la dreapta. Cred că așa am procedat, pentru că m-am pomenit, într-adevăr, pe partea stîngă a bulevardului. Am executat apoi o serie de manevre menite să asigure integritatea vehiculului și a mea personală: am aprins semnălatorul din dreapta, scoțînd pe ferestră, pentru orice eventualitate, mîna stîngă. Șoferul care tocmai

venea din față și-a dus un deget la frunte. Era foarte drăguț din partea lui să-mi atragă atenția că mi se ciufulise cîrionțul. Drept mulțumire i-am zîmbit dulce și am aruncat o privire în oglinda retrovizoare.

Oglinzile astea sînt foarte utile pentru noi, automobiliste; ne permit să ne controlăm din cînd în cînd coafura. Cu ajutorul acestei oglinzi am descoperit că eram nepermis de ciufulită, așa încît a trebuit să las volanul și să-mi cașc pe fenele în poșetă. Dar, lucru ciudat, în aceeași clipă automobilul a început să se rotească pe loc ca un titirez. M-am agățat imediat de ceva ce se găsea în dreptul mîinii mele libere, după care mașina a tresărit și a început să meargă de-a-ndaratelea. Am trîit clipe magnifice! Toți cei ce mă admirau, chiar de la distanță, s-au ascuns rapid, așa că am putut să-mi continui neșingherită plimbarea, pe bulevardul pustiu. M-aș fi plimbat mult și bine, dar la un moment dat automobilul a intrat într-un magazin. Numai decît, însă, s-a găsit cineva să protesteze:

— Dar ce-ți închipui, cucoaă, că ai să ne-o iei înainte după ce stăm aici de o oră?!

— Vă rog să mă iertați, am răspuns schifînd un zîmbet amabil, dar să conduc un automobil e ceva mai complicat decît să plazezi într-o rachetă prima maimuță înfilnă în cale și apoi s-o dirijezi de la distanță!

— Așa e, mi-a dat dreptate cineva din comparația e potrivită!

Am ieșit din magazin prin biroul directorului și m-am îndreptat glonț spre comisia de examinare. Mă simțeam bine pregătită.

Președintele comisiei era un tînăr foarte simpatic, dar puțin cam prea curios. Mi-a pus un milion de întrebări. E normal oare ca un examinator să fie atît de ignorant încît să dorească să afle secretele meseriei de la niște începători?

— Ce-i izolația?

— Viața într-un apartament fără nimic comun.

— Ce știți despre dinam?

— Dinamo, l-am corectat eu, este o echipă de fotbal din Moscova.

— Vorbîți-mi despre suspensie.

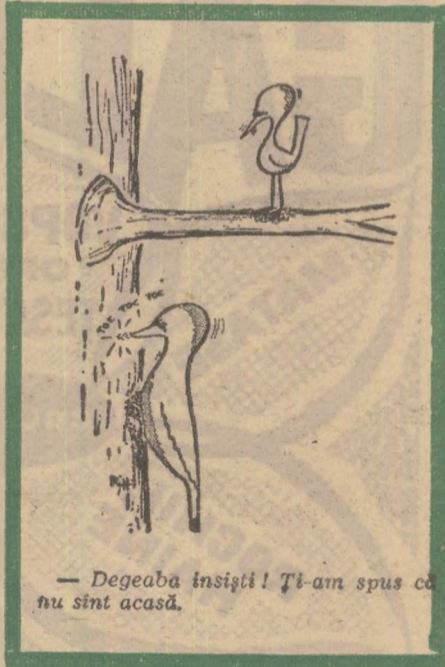
— E starea în care te află cînd ascensorul se oprește între două etaje.

— Ce e radiatorul?

— I se mai spune și calorifer.

După care examinatorul mi-a declarat că, deși nivelul pregătirii mele nu era strălucit, aveam totuși cunoștințe suficiente pentru un șofer amator.

S. Grodzienskaia

— Degeaba insiști! Ți-am spus că tu sînt acasă.